

İki aylık dergi
AĞUSTOS 2007
SAYI: 24

petrol-iş
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

Kadın

Petrol-İş Kadın Dergisi Kadın
Öyküleri Yarışması Sonuçlandı
Ve kadınlar yazdı

Sanovel ilaç Direnişi:
Biz burada kardeş gibiyiz

Novamed: ICEM Genel Sekreteri
Manfred Warda:
Yaptırım gücümüzü kullanacağız

Petrol-İş Kadın Dergisi dünyaya açılıyor:
ICEM'in kadınlarıyla Brüksel'deydik

Gebze Şubesi'nden kadınlar:
Sözleşme dönemlerinde daha fazla iletişim

İÇİNDEKİLER

Merhaba (3)

Kadın Politikası Meclis'te (4)

Biz Burada Kardeş Gibiyiz (6)
Sanovel İlaç Direnişi

25 Eylül'de Novamed'deyiz (8)
Direnişte Bir Yıl

ICEM'in Kadınlarıyla Brüksel'deydik (9)
Petrol-İş Kadın Dergisi Dünyaya Açılıyor

Ve Kadınlar Yazdı (11)
Petrol-İş Kadın Dergisi Kadın Öyküleri Yarışması Sonuçlandı

Yazar Saptama Yapar Çözüm Başkalarında (12)
Fadime Hanımın Işığı Adlı Öyküsüyle Birincilik Ödülü'nün Sahibi
Serap Gökalp ile Söyleştik

Sözleşme Dönemlerinde Daha Fazla İletişim (16)
Gebze Şubesi'nden Petrol-İş'li Kadınlarla Söyleşi

HAKLARIMIZ

Mobbing ya da: Çalışma Yaşamında Psikolojik Taciz (19)
Hazırlayan: Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri Av. Serap Özdemir

KADINLARA TEKNİK

Kendini Temizleyen Ev Modeli (21)

SENDİKAL BİLİNÇ

Emeksiz Demokrasi Olur mu? (22)
Hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Betül Urhan

Paran Yoksa Hasta Olma (24)
Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulamaları Tebliği Yürürlüğe Girdi

TARİHTEN KADIN SESLERİ

Kadınların Parlamento Serüveni (26)
Hazırlayan: Doç. Dr. Serpil Çakır

Rekabet Ruhları Tüketiyor (28)
Tükenmişli Sendromu Üzerine

KÜLTÜR-SANAT

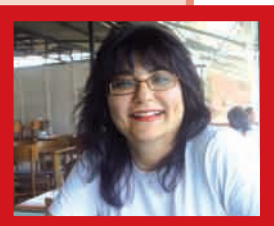
Direncin, Onurun, Erdemin Yazarı:
Jose Saramago (30)

EYET, MUTFAKTA BİRİLERİ VAR!

Yoğurdu Sofranızdan Eksik Etmeyin (32)
Hazırlayan: Selgin Zırhlı Kaplan

SAĞLIK

Sağlık Kaynağı Meyveler (34)

Merhaba

Küresel ısınma, kuruyan su kaynakları, susuz kalan büyük şehirler. Geride bırakılan genel seçimler. Yaz devam ediyor ve biz yeni bir dergi ile karşınızdayız.

Petrol-İş Kadın Dergisi Kadın Öyküleri Yarışması sona erdi. Ödül töreni 29 Mayıs Salı günü 19. 00'da Taksim Hill Otel'de yapıldı ve ödüller sahiplerine teslim edildi.

Çok çalıştık, çok çabaladık ama istediğimiz sonucu elde ettik. 345 kadının şu veya bu biçimde kalemlere sarılmasına katkıda bulduk. Ödüllü yarışmalarda mutlaka bir kazanan oluyor, ama bu diğer kadınların kaybettikleri anlamına gelmemeli, yazının kendisi başlı başına bir serüven ve bir kazanımdır. O nedenle yarışmaya katılan her kadının her hikâyenin bizim için özel bir anlamı vardır.

Yarışma sürecinde emek hareketine destek verme perspektifiyle bizlerden yardımını esirgemeyen arkadaşlarımıza, jüri üyelerimize sendikamız adına çok teşekkür ediyoruz.

Ödül törenini ve Fadime Hanım'ın ışığı, isimli öyküsüyle birinciliğe layık görülen Serap Gökalp'la yapılan söyleşiyi dergimizin sayfalarında görebilirsiniz.

22 Temmuz seçimlerinin kadınlar açısından en önemli sonuçlarından biri mecliste kadın vekillerin sayısının artmasıydı. Şimdilik 50 kadın vekil var, yani yüzde 10 bile değil.

Ama kadın hakları konusunda bilinçli kadınların mecliste olması sesimizin, mecliste duyurulabileceğine dair bir umut oluşturuyor.

Silivri Çantaköy mevkiinde Sanovel İlaç Fabrikası'nda Petrol-İş üyesi 190 arkadaşımız iki ayı aşkın süredir en temel hakları olan örgütlenme hakkı için mücadele veriyorlar. Yüzyılın en sıcak yazında, zaman zaman 50 derecelere varan termometrelere rağmen. Hekimler, sağlıkçılar, sendikalar, demokratik kitle örgütleri ve siyasi partiler arkadaşlarımızla dayanışma içindeler. Sanovel direnişi ve direnişte bulunan üç kadın arkadaşımızla söyleşiyi gündem sayfalarında bulabilirsiniz.

Kızlar Novamed'de direnmeye devam ediyor. Sesleri ulus ötesine taşındı. Dünya örgütümüz Uluslar arası Kimya, Enerji, Maden ve Genel İşçi Sendikaları Federasyonu (ICEM) Genel Sekreteri Manfred Warda geçtiğimiz günlerde Novamed'e dayanışma ziyaretinde bulundu.

Göçmen Kadınlar Birliği'nin grevi Alman kamuoyuna taşıma gayretleri de sonuç vermeye başladı. Almanya'nın en büyük sendikası olan Birleşik Hizmet Sendikasının Kadın Komisyonu'ndan destek mesajı geldi, arkadaşlarımıza. Ayrıntılar için yine gündem sayfalarına bakmamız gerekiyor.

Mayıs ayı içinde Belçika'nın Brüksel kentinde ICEM'in Kadın Komisyonu toplantısına katıldık, farklı, faydalı bir deneyimdi, olayın ayrıntılarını, Dünya Sendikalarından köşemizde görebilirsiniz.

Gebze Şubesine üye kadın arkadaşlarımızla, yaptığımız söyleşinin bir bölümünü

geçen sayımızda yayınlamıştık, bu sayımızda söyleşiye devam ediyoruz.

Tükenmişlik sendromu çağdaş toplumlarda çalışanların baş başa kaldığı bir sorun, Sibel Ateş arkadaşımızın yapmış olduğu bu haberi mutlaka okuyun. Katkısından dolayı kendisine teşekkür ederiz.

Kültür Sanat sayfalarımızda bir süredir, emek cephesinden kültür sanata katkıda bulunan sanat ve sanatçı haberlerine yer veriliyor, dikkatinizi çekmiştir. Petrol-İş Kadın için gündem takip eden, sergi gezen ve birikimlerini bize aktaran Behice Çağlar arkadaşımıza da katkılarından dolayı teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Sendikal Bilinç, köşemizi ve Tarihten Kadın Sesleri köşemizi, hazırlayan arkadaşlarımız seçimlere odaklandılar bu sayı. Faydalı tespitler var, aman kaçırmayın.

Hukuk, sağlık alanında yaşanan son gelişmeleri de yine uzman arkadaşlarımız hazırlıyor. Biliyorsunuz., haklarımızı bildiğimiz ölçüde onlara sahip çıkıp geliştirebiliriz.

Sağlık, yemek, güzellik sayfalarımızla hayatın keyifli anlarını yakalayabilirsiniz.

Bu arada dergimizin bir bebeği oldu. Yok mecazi değil gerçek anlamda. Biz sendikaca Taksim Hill Otel'de ödül törenindeyken, dergimizin görsel yönetmeni arkadaşımız Selgin Zırhlı Kaplan bir bebek dünyaya getirdi. Cihanali bebeğe, annesiyle ve babasıyla birlikte uzun bir ömür diliyor, arkadaşlarımızı dergimiz adına kutluyoruz.

Başka bir sayıda buluşmak üzere mutlu, huzur dolu günler...

Petrol-İş Kadın Dergisi

Ağustos 2007 / Sayı 24

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu
Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan
Mustafa Çavdar / Genel Sekreter
Adnan Özcan / Genel Mali Sekreter
İsmet Yiğit / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri
Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası
adına sahibi:
Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazışları Müdürü
Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni
Necla Akgökçe

Editörler
Necla Akgökçe, Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama
Selgin Zırhlı Kaplan

İdare Yeri:
Altunzade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 25 Altunzade
81180 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:
Bileşim Matbaası
Bileşim Yayıncılık, Fuarçılık ve Tan. Hiz. San. ve Tic. AŞ
Barbaros Cad. No: 11 4. Levent / İstanbul
Tel: 0212 324 44 43

Web Adresi: www.petrol-is.org.tr

e-posta: merkez@petrol-is.org.tr

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

Mayıs 2007'de basılmıştır.

Kadın politikası mecliste

22 Temmuz seçimleriyle parlamentoda bulunan kadın vekillerin sayısı ikiye katlanarak 50'ye yükseldi. Nüfusun yarısının kadın olduğu bir toplumda bu yeterli bir temsil düzeyi değil elbette. Ama vekillerin bir bölümünün kadın politikası içinden gelmeleri, meclisin biraz karışacağını gösteriyor.

22 Temmuz da geride kaldı, seçim sonuçları kimilerinin yüzünü güldürdü, işçiler ve yoksullar açısından olumlu yönde herhangi bir durum değişikliği yok. Yüzde 10 barajını aşmak bazı partiler açısından güç olduğundan bağımsız adaylar bir çözüm olarak gündeme gelmişti seçim öncesinde. Bu sayede DTP ve sosyalistler de meclise temsilcilerini yollayabildiler. Parlamento şu anda yaygın bir deyimle; biraz daha renkli. Bu renkler arasına morlar da karıştı. Ama kadın hak ve özgürlüğü açısından meseleye baktığımızda, dini muhafazakarlığın yaygınlaşmasının, önümüzdeki dönemde, kadınları çok zorlayacağını söyleyebiliriz.

22 Temmuz 2007 seçimlerinin önemli sonuçlarından biri

de kadın milletvekili sayısında görülen artışı. Geçen dönem 22 olan parlamentodaki kadın milletvekili sayısı ikiye katlanarak 50'ye ulaştı. Bu rakam bizi parlamentodaki kadın temsili açısından dünya sıralamasında 100. sıraya taşıdı, geçtiğimiz dönemde ve yıllarda bu sıralamanın en altlarında yer alıyorduk.

Üstelik sadece nicelik açısından değil, aralarında "biz herkesi temsil ediyoruz, kadın erkek ayrımı yok, insan var" klişesinin ardına takılan bazı kadınların varlığına rağmen, kadın milletvekillerinin büyük bir bölümü partilerin kadın kollarından geliyorlar. BİANET KADIN'da yer alan bir habere göre AKP'den 30 kadın, CHP'den 10 kadın, MHP'den ise 2 kadın seçilmiş, 20 kişilik DTP grubu

içinde ise 8'ini kadınlar oluşturuyor. Kadın vekillerin 44'ü üniversite mezunu, 27'si kadın hareketlerinde çalışmış.

Batı tipi demokrasiler toplumda farklı çıkarlara sahip grupların ve sınıfların parlamentoda temsil edilmesini ilke olarak benimserler. Kadınlar toplumda farklı bir ezilme deneyimi yaşıyorlarsa, eğitime, işe, haklara, sağlığa daha az ulaşabiliyorlarsa, hepsinin evde harcadıkları emek -ev işleri- görünmez emek kategorisi içinde yer alıyorsa, çıkarları farklıysa onların cinsiyet ezilmesi temelinde bir araya gelmelerinde şaşılacak bir durum yoktur.

Meclisin erkek vekillerinde toplumsal cinsiyet bilinci ve duyarlılığı söz konusu olmadığından, kadın sorunlarının

Canan Güllü

ve taleplerinin formüle edilmesi ve çözümü de tabii ki kadın milletvekillerinin temel görevleri içinde yer alıyor. Anayasaya kadın-erkek eşitliği açısından bakmak belki ilk yapılacaklar arasında. Bu, demokrasi, insan hakları, işsizlik, yoksulluk, gelir dağılımı adaleti açısından da kadın vekillerin fikir üretip, müdahil olmayacakları anlamına gelmemeli yine de.

İşgal altındaki koltuklar

Kadın örgütleri meclisteki kadın temsilindeki artışı olumlu bulmakla birlikte temsilin yetersiz olduğunu, daha yürünmesi gereken uzun bir yol olduğunu söylüyorlar.

Seçim öncesi yürüttükleri çalışmalarla kadın vekillerin sayısındaki artışa önemli etkisi olan **Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği** Dış İlişkiler Koordinatörü Selma Acuner "Mecliste 550 milletvekili var Türkiye'de yaşayan nüfusun yarısını kadınlar oluşturduğuna göre bu sayının 225' i kadınlara aittir. 225'ten 50 yi çıkardığınızda, 175 koltuk işgal altında de-

Selma Acuner

mektir." diyor. Kadın vekillerin bir kısmının konuşmalarında önemli sorunlara değindiğini de söyleyen Acuner sözlerine şöyle devam ediyor "Seçilen kadınların görevlerine başlar başlamaz kadın olmaktan dolayı sorunlarımızın çok farklı olduğunu dile getirmeleri çok kayda değer. Özellikle farklı duruş ve deneyimlere sahip kadın sesinin meclise taşınacak olması çok yönlü çözümlere olanak sağlayabilir. Sayı olarak 50 oldukça yetersiz ve hak ettiğimiz yer değil, ama milletvekili olan kadınların söylemleri umut verici. Bu nedenle, sayıyı bir tarafa bırakarak bardağın dolu tarafına bakıyoruz."

Halime Güner

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü Cumhurbaşkanının da kadın olması gerektiğini söylüyor. Geçen dönem mecliste Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu'nun kurulmadığının altını çizen Güllü "*Bundan sonra Kadın Politikaları Komisyonu'nun kurulmasını istiyoruz. Meclise gelen yasalar burada incelensin. Bu komisyon 10 akademisyen, 10 vekilden oluşsun, bu vekillerin yüzde 70'i kadınlar olsun*" diyor. Gölge kabine oluşturup hükümeti takip edeceklerini dile getiren Güllü sözlerini şöyle sürdürüyor: "*Her bakanlığı bir kişi takip edecek. Bakanlığın faaliyetlerini yürüten genel müdürlüklerini de takip edeceğiz.*"

Uçan Süpürge Genel Koordinatörü Halime Güner ise Meclis'te 'Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu' kurulmasını istediklerini de belirtiyor. Bugüne kadar hemen hemen hiçbir kadın milletvekilinin bir kadın kuruluşu ya da sivil toplum örgütüyle sistemli ve düzenli bir ilişki kurmadığını savunan Güner, "Hiçbir kadın milletvekili, 'Benim bir kadın olarak toplumda sorumluluğum var. Karar mekanizmasının en üst makamıdır Meclis. Sevgili kadınlar sizin için karar verilen en üst makamda ben varım. Benden bu konuda daha iyi ne beklersiniz?' diye sormadı. Çünkü Meclis'te bir iktidar bir de muhalefet partisi vardı. Bu iki partinin valsleri sessiz bir müzik eşliğindeydi. Ama şimdi Meclis'te bir cümbüş var. Bu nedenle ben geçmiş dönemlerden çok daha fazla hareket bekliyorum" açıklamasını yapıyor.

Kadın hareketi içinden gelen kadınların milletvekili seçilmesi, uzun süre kadın hakları konusunda uğraş veren kadın örgütlerinde ve kadınlarda mücadelenin bir düzeyde de olsa boşa gitmediği biçiminde bir umut yarattı.

Ev içi şiddet, namus cinayetleri, kadınların toplumsal yaşama eşit katılımı, çalışma yaşamına daha fazla katılımı için kadınların önündeki engellerin aşılması, istihdamda eşitlik gibi temel kadın sorunlarının aşılması konusunda meclisin kadın milletvekillerine Anayasa tartışmalarında önemli görevler düşüyor.

Kadın vekillerin meclisteki ve toplumdaki erkek egemen yapılarla mücadele etmeleri, bağımsız kadın örgütleri başta olmak üzere, sendikaların kadın yapılarıyla, üniversite-deki kadın bölümleriyle, tek tek kadınlarla dayanışma içinde olmaları ile mümkündür. Bu gerçek umarız unutulmaz. ♀

Sanovel İlaç Direnişi:

Biz burada kardeş gibiyiz

İstanbul Silivri, Çantaköy'de kurulu Sanovel İlaç Sanayi'nde çalışan Petrol-İş üyesi 190 arkadaşımız direnişteler. Her türlü tentenin yetersiz kaldığı kızgın güneşin altında örgütlenme ve insanca yaşama haklarını savunuyorlar. Çok gençler, çok öfkeli, çok kararlılar.

Necla Akgökçe

Corlu yoluna girdikten ve Çantaköy sapağını biraz geçtikten sonra, Sanovel ilacın mavi tavanını görüyorsunuz, daha sonra ellerinde Petrol-İş bayrakları, başlarında Petrol-İş şapkaları güneşten simsiyah olmuş yüzleriyle direnişçiler karşılıyor sizleri. Sloganları "Sendika hakkımız söke söke alırız", "Yaşasın iş ekmek özgürlük mücadelemiz". Mıcırların ortasında çadırlar kurulmuş, tenteler çoğu zaman çok ince kalıyor. Uzun yol şoförleri kornalarıyla eşlik ediyorlar, bu bir selamlaşma, bu bir arkanızdayız mesajı. Dayanışmanın farklı bir dili...

Tüm demokrasi nutuklarına rağmen sendikal örgütlenme hakkı, ülkemizde en sık çiğnenen haklar arasında. İstanbul Silivri, Çantaköy'de kurulu Sanovel İlaç Sana-

yi'nde çalışan Petrol-İş üyesi 190 arkadaşımız, iki ayı aşkın bir süredir direnişteler.

Çünkü onlar 6 Haziran tarihinde tazminatsız olarak işten çıkarıldılar.

Yaptığı ciro ile ilaç sektöründe ilk 10 firma arasında yer alan Sanovel İlaç'ta sendikamız

4 Nisan 2006 tarihinden itibaren örgütlenmeye başladı. Bir yıl içinde fabrikanın üretim bölümünde çalışan işçilerin büyük bir çoğunluğu sendikaya üye oldu. İşveren önce bu işin başını çeken arkadaşımızın, daha sonra da örgütlemeye aktif olan 10 arkadaşımızın iş akitlerini fesh etti.

Olayı protesto eden sendika üyesi 190 arkadaşımızın da daha sonra iş akitleri fesh edilerek çalışma özgürlükleri elinden alındı.

17 yıllık işçilerin bile ancak Bin YTL'ye yakın ücret aldığı Sanovel İlaç'ta çoğunluk asgari ücretle çalışıyordu.

Arkadaşlarımız direnişlerini sürdürürken sendikalar, demokratik kitle örgütleri, siyasi parti temsilcileri direniş alanını ziyaret ederek dayanışmalarını dile getirdiler. Türk-İş Genel Başkanı Salih Kılıç, Türk Tabipler Birliği Başkanı Gencay Gürsoy, İstanbul Tabip Odası temsilcileri, SES, Devrimci Sağlık İş, Eğitim- Sen, İstanbul 1. Bölge Bağımsız Milletvekili Ufuk Uras, son olarak

da Dünya örgütümüz Uluslararası Kimya, Enerji, Maden ve Genel İşçi Sendi-

kaları Federasyonu (ICEM) Genel Sekreteri Manfred Warda Sanovel direnişçilerini ziyaret ettiler.

ICEM Genel Sekreteri Warda, direnişi uluslar arası platforma taşıyacaklarını ve Sanovel işverenin uluslar arası planda kara listeye alınacağını söyleyerek, küresel kapitalizm döneminde işçi sınıfının uluslar arası dayanışmasının ne denli önemli olduğunu altını çizdi.

Arkadaşlarımız yüzyılın en sıcak yazında, en temel insan hakları arasında yer alan örgütlenme haklarını savunmak için direniyorlar. Direnenler arasında kadın işçiler de var. Sayıları çok az ama var. Biz kadın dergisi olarak onlarla söyleşelim dedik. İşte direnişteki kadınların gözünden Sanovel ilaç ve orada olup bitenler.

Nazan Duraman

Sizi tanıyalım?

İsmim Nazan üretimde çalışıyordum. Şimdi buradayım. Liseden terkim. İki çocuğum var.

Daha önce bir herhangi bir yerde çalıştınız mı?

Hayır, çalışmadım. Burada üretimde temizlik bölümünde çalışıyordum, şartlarımız kötüydü ücretimiz düşüktü. Sendikalaşmaya çalıştık. Öncü arkadaşlarımızı işten attılar, daha sonra onları desteklediğimiz için bizi de çıkardılar. Şimdi direnişteyiz.

Üretimde ne yapıyorsunuz?

Üretim bölümünün temizliğini yapıyorum. Temizlikte çalışan diğer kadın arkadaşım da idari bölümün temizliğine ve genel temizliğe bakıyor.

Evlü misiniz?

Evlüydüm ama eşimden ayrıldım, bir seneye yakın oluyor. Çocuklar benim yanımda.

İşten çıkarıldınız, peki eşiniz maddi olarak size yardım ediyor mu?

Hayır. Hiçbir biçimde yardım etmiyor... Ben çalışıyorum. Ayrıca onun ailesinin de çok desteği var bana. Beni çok seviyorlar, ayakta durmaya çalışıyorum.

Neden buradasınız?

Bize haksızlık yapıldı. Buna ses çıkarmamız gerekiyordu. Ben arkadaşlarımla beraber olmayı tercih ettim. Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için, diyorum. Fabrikaya girdiğim ilk günden beri arkadaşlarımla aramızda çok iyi bir dayanışma vardı. Onlar en zor günlerimde bana çok yardımcı oldular. Birlikte direniyoruz burada ve kazanacağız.

Çalışmaya devam etmeyi düşünüyorsunuz değil mi?

Biz kadınlar üretken olmalıyız, hakkımızı almak için mücadele

etmeliyiz. Korkmamalıyız. Eşi müsaade etmeyen bir arkadaşım sendika üyesi olmasına rağmen buraya gelemedi, eşim benim kalabalıkta erkeklerin arasında durmama müsaade etmez, diyor. Bizlere eşlerimiz de karışıyor. Bence korkmamalıyız. Hepimizin ailesi var. Anne, babası var. Biz burada kardeş gibiyiz, kadın erkek çok güzel bir dayanışma içindeyiz

Nuran Cömert

Ne zamandan beri Sanovel İlaç'ta çalışıyorsunuz?

Bir yıldır çalışıyorum. Geçen yıl Haziran'ın 21'inde girmiştik işe.

Evlisiniz galiba?

Evet, evliyim, iki buçuk yaşında bir çocuğum var. Eşim de fabrikada çalışıyor. Çalışırken çocuğu bakıcıya bırakıyordum. Şimdi babaannesi bakıyor.

Çalışma şartlarını biraz anlatabilir misiniz, kaç kadın çalışıyordu fabrikada, ne

kadar ücret alıyor kaç saat çalışıyordunuz?

Fazla kadın yoktu, kadınlar laboratuvarda çalışıyorlardı. Memur kadrosu içindeydiler yani memur kadrosu kalabalık bu iş yerinde. Biz işçi olarak çalışıyoruz. Altı kadın işçi var. 430 YTL alıyorum. O da yıl başından sonra oldu. Bayram parası, filan hiçbir şey alamıyoruz

Temizlikte taşeronla bağlı olarak çalışan var mıydı?

Yoktu. Şimdi biz direnişte olduğumuz için 30 kadın almışlar taşeronla bağlı olarak çalışan.

Direnış çadırına geliyor musunuz, ya da ne sıklıkta geliyorsunuz?

İki ay sürekli geldim. İlk başta çocuğumu bakıcıya bırakıyordum. Başkan (Trakya Şube

Başkanı Tekin Akın) "Sen gelme, eşinin evde olduğu günlerde gelersin, çocuğu bakıcıya bırakma" dedi. Bu ay gelemedim sadece. Gelmek istiyorum esasında ama çocuk çok küçük burası da çok sıcak. Tentelerin altında gölgede tutamıyorum güneşe çıkıyor oynamak istiyor. Birkaç kere getirdim buraya ama baş edemedim, hastalanacak güneşte. Alıştı bir taraftan da "anne işçiye, işçiye" diyor buradan geçerken.

Bundan sonra ne olur sizce?

Burada olmak güzel, inşallah kazanacağız. Hep beraber burada örgütlü olarak çalışacağız.

Petrol-İş'e niye üye olmak istediniz?

Sendikaya üye olduğunda hakların daha fazla oluyor. Sendikalaşma faaliyetini duyduğum zaman hemen ben üye olurum dedim. Birlik olunca bir şeyler elde edebileceğimizi

vardı, o direnişe girmedim. İşten çıkartacaklar diye korktu. Ev kredisi almış borcu varmış. Kocası da çalışıyor ama yani işte... Bulgaristan göçmeni olduğu için bu işleri bilmiyordu. Yani sendikayı bilmiyordu.

Sizin ücretiniz neydi?

Asgari ücret alıyorum, bir yıl çalıştım zam filan da olmadı. Kandirmacayla buraya kadar gelindi. Zam filan vermeyecekti. 20 yıldır çalışanlar biz burada 20 yıldır çalışıyoruz, bu biçimde kandırıldık, fabrikayı bu hale getiren bizleriz ama hakkımız verilmedi dediler. Hep beraber böyle bir direnişe başvurduk.

Bekârsınız herhalde?

Evet bekârim, liseden sonra iki sene evde oturdum sonra çalışmaya başladım. Önce ağabeyim girdi sonra beni de aldı.

Bundan sonra çalışacak mısınız?

Esasında bayağı sarsıldık hiçbir yere güven kalmadı. Mecbur olduğumuz için çalışmak zorundayız...

Kendimize güvenmeliyiz herhalde...

Tabii arkadaşlarımızla birlik beraberlik içinde buradayız. Sonuna kadar buradayız bu devam edecek. Çalışsak burada çalışacağız zaten. Ben baştan direniş yerine gelemedim... Ama sonra gelmeye başladım ağabeyim sürekli burada zaten.

Aileniz nasıl bakıyor direnişe?

Onlar olumlu bakıyorlar kazanacağımıza inanıyorlar, destek veriyorlar, devam edin, vazgeçmeyin, diyorlar. Biz de inanıyoruz. Ağabey kardeş devam ediyoruz.

Geçici ya da taşeronla bağlı olarak yeni işe alınanlarla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Nuran: Bu insanlar burada direniyorlar, göz göre göre olmaz, ben kesinlikle böyle bir şey yapmazdım.

Çok ihtiyacınız olsa?

Olabilir, bizim de ihtiyacımız var.

Gözde: Bugün bizeyse yarın onlara. Bunu görmeleri lazım. Ben öyle düşünüyorum.

SANOVEL İLAÇ'TA SON DURUM:

Sanovel İlaç'ta işten çıkarılan arkadaşlarımız ihbar ve kıdem tazminatı aldılar, ayrıca tazminata hak kazanmayanlar ise 1.5 maaş ücret aldılar.

Direnişte bir yıl

25 Eylül'de Novamed'deyiz

Novamed grevi birinci yılına giriyor. Uluslararası Kimya, Enerji, Maden Genel İşçi Sendikaları Federasyonu'nun (ICEM) Kadın Komitesi, 25-26 Eylül 2007 tarihleri arasında, Novamed grevcileriyle dayanışma amacıyla Antalya'ya geliyor. Antalya'da emeğin, direnişin, dayanışmanın bayrağını hep birlikte yükseltelim.

Sıcak, yağmur, rüzgâr, işveren... Baskı ister doğadan gelsin ister insanoğlunun sermayeye sahip kesiminden, Novamed'deki kızlar yılmadılar, usanmadılar bir yıldır direnişteler. Kadın işçinin hakları, hukuku olan kolektif bir özne olduğunu gösteriyorlar dosta düşmana bir yıldır.

Çünkü onlar ancak örgütlenme yoluyla bir araya gelerek, hak ve özgürlüklerimize kavuşacağımızın farkındalar. Bize benzer olanlarla birlikte örgütlenerek, bizi ezenlere, yok sayanlara, insanın açıklıkla terbiye edileceğine, baskıyla onurunun ezilebileceğine güvenenlere, karşı direnmek...

Direnirken yalnız olmadığını görmek, kime güveneceğini bilmek, dayanışmayı iliklerine kadar hissetmek ne güzel bir duygudur.

Evet, Novamed'deki arkadaşlarımız grevlerinin birinci yılında da yalnız değiller.

Dünya örgütümüz Uluslararası Kimya, Enerji, Maden Genel İşçi Sendikaları Federasyonu'nun (ICEM) Kadın Komitesi'nden bir delegasyon, 25-26 Eylül 2007 tarihleri arasında, direnişin birinci yılında Novamed'deki arkadaşlarımızla dayanışma içinde bulduklarını belirtmek üzere Antalya'ya gelecekler.

ICEM tarafından iki gün olarak saptanan dayanışma ziyaretinin ilk gününde geniş bir kapalı salon

toplantısı yapılması planlanıyor. 26 Eylül günü ise direniş yerine ziyarette gidilecek.

Sendikamızın, kadın üyelerini, üye eşlerini arkadaşlarımızla dayanışmaya

çağırıyoruz. 25-26 Eylül günleri arasında bulunduğumuz her şehirde, her alanda örgütlenme hakkımızı, Novamed direnişini ve uluslararası dayanışmayı gündeme getirelim.

ICEM Genel Sekreteri Manfred Warda: Yaptırım gücümüzü kullanacağız

Uluslararası Kimya, Enerji, Maden, Genel İşçi Sendikaları Federasyonu (ICEM) Genel Sekreteri Manfred Warda, 3 Ağustos'ta direnişte olan arkadaşlarımıza dayanışma ziyaretinde bulundu.

8 Mart 2007 Dünya Kadınlar Günü'nde bir dayanışma kampanyası örgütleyen ICEM desteklerini sürdürüyor. 3 Ağustos günü grevdeki arkadaşlarımıza dayanışma ziyaretinde bulunan ICEM Genel Sekreteri Manfred Warda, merkezi Almanya olan şirketin yetkililerini yeniden uyaracaklarını ve ICEM'in elinden gelen tüm yaptırım gücünü kullanacağını söyledi.

Sendikamız Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın ve Genel Sekreteri

Mustafa Çavdar ve ICEM Kimya ve Lastik Bölümü Sorumlusu Kemal Özkan ile Antalya'ya gelen Warda, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Biz 125 ülkeden, 400 büyük sendikadan üst örgütüyük. Sendikalarımızın hepsinin bu grevden haberi var. ... Bu haklı mücadeleyi kutluyorum. Sendikamızın kararlılığı beni daha çok sevindirdi. Almanya'da şirketin yetkililerini yeniden uyaracağız. Sonucu alıncaya kadar mücadelemiz sürecektir. Yaşasın dayanışmamız".

Haziran ve Temmuz ayları içinde de Alman Göçmen Kadınlar Birliği, Almanya Sol Sendikacılar Konferansı, Alman Birleşik Hizmet Sendikası Kadın ve Eşitlik Komisyonu Petrol-İş Sendikası ve grevdeki Novamed işçileriyle dayanışma içinde olduklarını bildirmişlerdi.

Petrol-İş Kadın Dergisi dünyaya açılıyor:

ICEM'in kadınlarıyla Brüksel'deydik

Dünya örgütümüz Uluslar arası Kimya, Enerji, Maden, Genel İşçi Sendikaları Federasyonu (ICEM)'in Kadın Komitesi Toplantısı 8 Mayıs'ta yapıldı. Biz de oradaydık. Novamed grevini anlattık, çeşitli ülkelerden arkadaşlarımızla tanıştık, Kasım ayında Bangkok'ta yapılacak, kadın konferansının hazırlıklarını ve konularını öğrendik.

Necla Akgökçe

Sendikaları, sendikalar içindeki kadın çalışmalarını takip eden ve bizlere kadın çalışmaları nasıl yürütülmeli, şeklinde soru soran basından veya sendikal örgütlenme içinden kadın arkadaşlarımıza verdiğimiz ilk yanıt, kadın faaliyetlerine sendikalar bütçe ayırmalıdır, şeklindeydi uzun süredir.

Bütçe ayırmakla bitmiyormuş işler. Avrupa Birliği'nin neredeyse başkenti olan Brüksel'de dünya örgütümüz Uluslar arası Kimya, Enerji, Maden, Genel İşçi Sendikaları Federasyonu (ICEM)'in Kadın Komitesi Toplantısına katılma çağrısı geldiğinde ve de durumu sendikamız yönetimine

ilettiğimde, verilen cevap tereddütsüz 'evet'ti. İstanbul'un Avrupa yakasına gitmek hususunda bile yok yağmurdu yok sıcaktı, binbir bahane uyduran biri olarak bu sevindirici cevabı nasıl karşıladığımı söyleyeyim: Çok sevindim ve de eyvahhh.

İki ay öncesinden hazırlıklara girildi, unutulmuş dil, unutulmuş uçak yolculukları, unutulmuş başka memleketler, başka kıtalardan insan tanıma halleri ya da yalnızca yeni insan tanıma halleri, korkular, tereddütler.

Sayıllı gün geçti. Yola koyulmanın kendisi yola koyulma düşüncesinden çok daha az zahmetliymiş gerçekten

de. Gözümüzde büyütülecek kadar değilmiş hiçbir şey.

Evet, ICEM Kadın Komitesi 8 Mayıs 2007 tarihinde Brüksel'de toplandı. Toplantıya, Kuzey Amerika'dan, Kanada'dan, Güney Afrika'dan, Uzak ve Güney Asya'dan Latin Amerika'dan, Avrupa'dan ve Rusya'dan sayıları 40'a yakın kadın katıldı.

Açılış konuşmasını ICEM Genel Sekreteri Manfred Warda'nın yaptığı toplantıda ICEM Başkanı Senzeni Zokwana ve ICEM Kimya ve Lastik Sektörleri Sorumlusu Kemal Özkan arkadaşımız da katılımcılar arasındaydı.

Toplantıda iki temel gündem vardı. İlki, Güney Afrika Maden Sendikası ve ICEM'in Başkanı Senzeni Zokwana tarafından sunulan Güney Afrika Maden Sektörü'nde Kadınların Durumu raporuydu. İkincisi de 18-19 Kasım 2007 tarihinde Tayland'ın Bangkok şehrinde yapılacak olan ICEM Kadın Konferansı'nın gündemi ve tartışma konularıydı.

Toplantıyı ICEM Toplumsal Cinsiyet (Gender) Meseleleri Sorumlusu Carol Bruce ile birlikte ICEM Kadın Komisyonu Başkanı Genia Esenina yönetti. Sabah oturumunda söz alan ICEM Genel Sekreteri Manfred Warda konuşmasına ICEM içinde kadın çalışmalarına çok önem verdiklerini söyleyerek başladı, Japonya'da, İskandinavya'da ve Almanya'da kadınların eşitlik konusunda çok iyi çalışmalar yürüttüklerinin söyleyen Warda, kadın çalışmalarında daha iyiye ulaşmak için ICEM'in destek vereceğini de sözlerine ekledi. Türkiye'de Antalya Serbest Bölgesi'nde grevde olan Novamed'li kadın işçilerle dayanışma maksadıyla 8 Mart'ta açılan dayanışma kampanyasına katılan ICEM üyelerine de teşekkür ettiği konuşmasında, ICEM'in Kasım ayında yapılacak kongresinde kadın temsilinin de yeterli miktarda olması için çaba harcadıklarına da değindi...

Güney Afrika Maden Sendikası ve ICEM'in Başkanı Senzeni Zokwana tarafından sunulan Güney Afrika Maden Sektörü'nde Kadınların Durumu raporu eğilim belirleyici ve ufuk açıcıydı.

Maden sektörünün emek yoğun bir sektör olduğuna vurgu yapan Senzeni Zokwana, galeri açmaktan ve sıcaktan çok etkilendikleri için kadınların genellikle mühendis ve şoför olarak çalıştığını sözlerine ekledi.

Kadınların sanayide daha fazla istihdam edilmeleri istihdama eşit olarak katılmaları gerekir, diyor Zokwana bunun için sendikalarda da kadınların yönetimlere katılmaları önündeki engellerin aşılması gerektiğini, daha fazla kadın temsilci olması lazım geldiğini belirtti.

"Güney Afrika Maden Sendikası'nda birkaç yıl içinde kadın üyelerin sayısını yüzde 20'ye çıkarmayı ve sendika başkanlığına da yetenekleri ile oraya gelecek bir kadını seçmeyi hedefliyoruz. Bunun için daha fazla sayıda ka-

dın işyerinde temsilci olmalı ve oradaki kadın arkadaşlarının savunmasını üstlenmeli, TİS komitelerine girmelidir" diyen Zokwana cinsel tacizin madende çalışan kadınlar için yaygın ve öncelikli olarak çözülmesi gereken bir sorun olduğunun da altını çizdi.

Bu arada biz de Petrol-İş Sendikasını temsilen önce kendimizi ve sendikamızı tanıttık. Daha sonra da Novamed grevini ve orada verilen örgütlenme mücadelesini, bu mücadelede kullanılan kadınsı örgütlenme metotlarını anlattık. Grevde olan arkadaşlarımızın kadın işçi olarak yaşadıkları baskıları dile getirirken, salonda bulunan Avrupa'dan gelen temsilcilerin gözlerinde büyük bir şaşkınlık ifadesi, Latin Amerika ya da bizim gibi dünyanın gelişmekte olan ülkelerinden katılan temsilcilerin yüzünde her yerde aynı dert ile öfke arası bir ifadeyi gözlemledik, durumu anlattıktan sonra talep ettiğimiz destek çağrısı, karşılığını buldu.

Bangkok'ta kadın politikası da belirlenecek

Daha sonra güzel bir öğlen yemeği molası verildi. İlişkiler kuruldu, kart alışverişinde bulunuldu karşılıklı olarak. Dergimizin varlığı hayretle karşılandı. Beğenin ötesinde şaşkınlık vardı. Türkiye'de sendikalı kadın için kadınlar tarafından çıkarılan bir kadın dergisi, tuhaftı doğrusu...

Öğleden sonra ICEM Proje ve Eğitim Sorumlusu Jeannette Van Dogen Federasyonun yürüttüğü taşeron işçilik kampanyası hakkında bilgi verdi, Hollanda'dan örnekler anlattı. Onların yürüttüğü çalışma sonucunda Hollanda'da yarım zamanlı çalışan işçinin diğer işçilerle ücret konusunda eşitlendiğini ama emeklilik haklarının olmadığını bunun toplu sözleşmelerle bağitlandırıldığını söyledi.

Toplantının daha sonraki bölümünde de ikinci gündem maddesine geçildi:

ICEM Kadın Konferansı'nın organizasyonu, bölge kadın toplantıları ve konferanstaki tartışma gündemi.

Kadın konferansının temel başlıkları barış, ücret eşitliği, iş ve aile yükümlülüklerinin uyumlulaştırılmasıydı, bu bölge toplantılarından sonra belirlenmişti.

İş ve aile yükümlülüklerinin uyumlulaştırılması çerçevesinde ele alınan analık hakları, analığın korunması

ve kreş gibi konularda toplantıya katılan kadınların görüşleri farklıydı. Amerikan Çelik Sendikası ve Alman IG BCE temsilcisi arkadaşımız anneliği mutlaklaştıran bu tür yaklaşımların doğru olmadığını çocuksuz kadınların da olabileceğini ve ayrıca çocuk bakımının kreşsizlik sorununun sadece kadınlara ait bir sorun olmadığını vurguladıktan sonra metinlere bu eğilimin yansıtılması gerektiğini söylediler.

Toplantıda kadınların iş yaşamında ve sendikalarda eşit temsilinin sağlanması için önemli öneriler ortaya çıktı

Analık haklarının sürekli bir sorun olduğu, kadınlar için seçeneklerin evde çocuk yetiştirmek veya meslek yaşamında geride kalmak, olmaması gerektiği herkesin birleştiği bir tesbitti.

Erkekler, çocuk dünyaya geldikten sonra kadınları ikinci sınıf vatandaş olarak görüyorlardı. Analığın bedeli yalnızca kadınlara yükleniyordu, oysa analık toplumun üstlendiği bir bedel olmalıydı, analık bir istihdam kısma nedeni olarak ele alınmamalıydı.

ICEM bünyesinde de kadın temsili güçlendirilmeliydi.

Bir bölgede iki başkan yardımcısı varsa örneğin bunlardan biri mutlaka kadın olmalıydı.

Bölgesel yönetimler bölgelerdeki kadın komitelerini güçlendirmeliydi.

Kadınlar yöneticilerini kendilerini desteklemeye zorlamalıydı...

Bu arada Bangkok'ta yapılacak toplantıya 200 kadar kadının katılmasının beklendiğini de öğrendik.

ICEM'in kadın çalışanlar konusundaki çalışmalarını ve hassasiyetin görmek, değişik ülkelerde sendikalar içinde kadın konularında uğraş veren kadınları tanımak ve Novamed'deki kızların gurur verici direnişini onlara anlatmak anlamlıydı, güzeldi.

Yeme içme zaten bir yana da AB'den mi neden bilinmez, Brüksel şehri bir şantiye halindedeydi. Büyümeye ve tarihi dokuyu etkisizleştirmeye kararlılar sanki, koruma yok demiyorum, yanlış anlaşılmasın. Bizim gibi 'vur Bizan'sa kazmayı, yap gökdeleni' şeklinde bir durum değil onlarınki. Ama Avrupa'nın tarihi gri kentlerini çok sevmeme rağmen aynı duyguyu Brüksel'de yaşamadım.

Petrol-İş Kadın Dergisi Kadın Öyküleri Yarışması Sonuçlandı:

Ve kadınlar yazdı

Kadınlar yazıyorlar ama yazdıklarını yayımlayamıyorlar, onların önleri açılınca hikâyeler ortaya çıkacak, dedik. Öyle oldu. Kadın Öyküleri Yarışmamız'a ülkenin her yanından ve yurtdışından yüzlerce kadın katıldı. 29 Mayıs Salı günü 19. 00'da Taksim Hill Otel'de yapılan törenle ödüller sahiplerini buldu. Türkiye sendikacılık hareketinde bir ilk olan yarışma, bizim için de bir ilkti. Bir sevinci, bir umudu paylaştık.

Bir öykü yarışması düzenlediğimiz duyurusunu 16 Ocak'ta yapmıştık. Ama çalışmalarımız bu tarihten çok önce başlamıştı. 25 Mart son başvuru tarihimizdi. Sonuçları, 3 Mayıs tarihinde duyuracaktık, yarışmaya tahminimizin çok ötesinde hikâye geldi, dolayısıyla, 15 Mayıs'a erteledik sonuçları, jüri üyelerinden bazıları ek süre istedi ve biz açıklamayı yapmak için biraz daha geciktik.

Yarışmanın en zevkli kısmı, ödüle layık görülen öykücülere bu güzel haberi bildirmektir. Çoğu hiç bekleliyordu, çok sevindiler onlarla birlikte biz de sevindik. Ödül alanların kimliklerine baktığımızda ise bir kat daha sevindik. Hepsi emeği ile geçinen kadınlardı. İçlerinden fabrika işçiliği yapmış olanları da vardı, öğretmen de, devlet memuru da, özel şirkette çalışanı da. Van'dan Bursa'ya, oradan Ankara'ya ve Almanya'ya kadar her yere gitmişti Petrol-İş Kadın Dergisi'nin Kadın Öyküleri Yarışması çağrısı. 345 kadın 498 öyküyle katılmıştı yarışmaya. İlk tasnif aşamasında kadınların öykülerini çocuklarının okul defterlerine, yazdığını, bazı kadınların sayfa yapraklarını dikiş iğnesiyle birbirlerine tuttuğunu gördük. Kadınların büyük bir bölümünün bıraktığı bilgisayar,

daktiloları bile yoktu. Yazıcılara yazdırmışlardı kimileri. Denizli'nin kasabasını bir köyü, ya da Sivas'ın bir köyü, ya da Trakya'dan başka bir kasaba. Hikâyeleri tasnif aşaması bile günlerce sürdü. Zarfların elimize geçip geçmediğini öğrenmek isteyen yarışmacılarımız süre bittikten sonra da aradılar bizi. Kadınlar işin ucunu bırakmıyorlardı, takip ediyorlardı emek ürünlerini.

Ve yarışma hedefini buldu

Sıra ödül sahiplerine ödüller teslim etmeye gelmişti. Kadın Öyküleri Yarışması'nın Ödül töreni 29 Mayıs Salı günü 19. 00'da Taksim Hill Otel'de yapıldı.

Petrol-İş Sendikası'nın Yönetim Kurulu'nun, sendikacıların, yazarların, üniversite öğretim üyelerinin ve kadın örgütleri temsilcilerinin hazır bulunduğu törene ilgi büyüktü.

Tören'in açılış konuşmasını Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın yaptı. Konuşmasına "Amacımız kadınları yazmak konusunda yüreklendirmek ve kadın emekçilerin de edebiyata yansıtılabilecek gerçekliklerinin, iç yaşantılarının olduğunu göstererek, tablonun eksik yönlerinin tamamlanmasına bir nebze olsun katkıda bulunmaktır" diye

başlayan Öztaşkın, Petrol-İş'in yeni bir sendikacılık anlayışı savunduğunu söyleyerek, bu anlayışın kültür ve sanat faaliyetlerinde de etkin olmayı gerekli kıldığını altını çizdi.

Kültürel alanda da mücadele ediyoruz

"Sendikamız salt özelleştirmeye karşı mücadeleye değil, salt ücret mücadelesiyle değil, kültürel alanda, yayınlarımızla, sanat etkinliklerimizle de bir mücadele sürdürüyor. Kadın Öyküleri Yarışması bunun en iyi kanıtı" diye konuşmasını sürdüren Genel Başkanımız Öztaşkın, "Sendikamız ülkemizin demokrasi kültürüne hizmet eden bu tür yarışmaların, ortak çaba ile yaşatılabileceği gerçeğinin farkında. Daha eşit, daha adil, daha özgür bir dünya için güçlerimizi birleştirelim" dedi.

Mustafa Öztaşkın'ın konuşmasından sonra jüri üyelerinden, genç kadın öykücümüz Jaklin Çelik, yarışmada dereceye giren öykülerden pasajlar okudu. Daha sonra ödül kazananlara ödülleri verildi.

Ödüllerine kavuştular

Birincilik Ödülünü "Fadime Hanımın İşçisi" adlı öyküyle kazanan Serap Gökalp ödülünü, Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın'ın elinden aldı.

İkincilik ödülünü "Variyola" isimli öyküsüyle kazanan ve yarışmaya Hannover'den katılan Kadriye Bakşi'nin ödülünü Petrol-İş Sendikası Genel Sekreteri Mustafa Çavdar sahibine teslim etti.

"Kendi Tabutunu Taşıyanlar" isimli öyküsüyle İkincilik Ödülüne layık görülen Hamide Gönen'in ödülünü de Petrol-İş Sendikası Genel Mali Sekreteri Adnan Özcan verdi.

"Melamin Tabaklar" adlı öyküyle Teşvik Ödülünü alan Nazmiye Demiroğlu'na ödülünü Petrol-İş Sendikası Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri İsmet Yiğit verdi.

"Sukut-u Meryem" adlı öyküyle Teşvik Ödülü kazanan Gülbeyaz Karakuş ödülünü, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Fatmagül Berktaş'dan aldı.

"Ciğer Kokusu" isimli öyküyle Teşvik Ödülü alan Hande Baba'ya ise ödülünü Kadın Dergimizin Tarihten Kadın Sesleri köşesi yazarı, Doç. Dr. Serpil Çakır verdi.

Teşvik ödülünü kazanan yarışmacılara ve jüri üyelerine Petrol-İş Sendikası tarafından hazırlanan divit şeklinde plaketler verildi.

Ödül töreni sonrası izlenimlerini sorduğumuz arkadaşlarımız, törenin çok samimi, neşeli ve umutlu bulduklarını söylediler. Bu arada Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın'dan yarışmanın geleneksel hale geleceği müjdesini almak, bizim için gecenin en büyük ödülüydü...

Yarışmada ödül alan hikâyeler ve jürinin yayınlanmaya değer bulduğu hikâyeler, kitap olarak yayınlanacak. Öykü yarışmamızda dereceye giren öykücülerimizi ise tanıtacağız. İlk söyleşimizi yarışmanın birincisi Serap Gökalp'le yaptık. Önümüzdeki sayıda konuklarımız Kadriye Bakşi, Hamide Gönen olacak.

Yazar saptama yapar çözüm başkalarında

Petrol-İş Kadın Dergisi Kadın Öyküleri Yarışması, Mayıs ayı içinde sonuçlandı. Biz çıkış periyodumuza uygun olarak haberi ancak verebiliyoruz. Söyleşileri de öyle. Bu sayımızda *Fadime Hanımın Işığı* adlı öyküsüyle jüri tarafından birinciliğe layık görülen Serap Gökalp ile yaptığımız söyleşiyi yayımlıyoruz.

Necla Akgökçe

Kendinizi tanıtır mısınız?

Bursa'da yaşıyorum ve burada çalışıyorum. Çalışma hayatına devlet memuru olarak başladım. Daha sonra özel sektöre geçtim, değişik kadrolarda çalıştım. Bir oğlum var, boşandım dört yaşından beri onu yalnız büyütüyorum. Yalnız, çalışan bir anne ve bir edebiyatçı olarak tabii ki benim için yaşam hayli sorumluluk yüklü.

Çünkü ilk olarak karnımızı doyurmamız için bir işimin olması gerekiyordu. Çocuğumun eğitimi ile ilgili ekonomik sorunları çözmek gerekiyordu, ne yazık ki uzun seneler edebiyatla ancak bunlardan kalan zamanlarda ilgilenebildim. İnsan istekli olunca organize olabiliyor. Sorumluluklar sebebiyle edebiyattan uzak kaldığım dönemler de oldu. Ama yaşantınızda en önemli şeyler neler diye sorduğunuzda biri oğlumsa diğeri yazmaktı diyebilirim. Çalışan bir kadın olarak iyi ki yazdım diye düşünüyorum. Çünkü hem benim yaşadıklarım gözlemlediklerim, hem iş hayatının kadınla alakalı sorunları, benim beynimin süzgecinden geçiyor ve öyküleşiyor.

Çalışan kadın olmak nasıl bir şey, kadın hakları hakkında düşünceleriniz?

Kadın olarak iş hayatında var olmak tabii ki çok zor. Erkek egemen bir toplumda yaşıyoruz ben özel sektörde uzun yıllar çok farklı kadrolarda çalıştım. O kadrolarda rekabeti, erkeklerin bizi nasıl kenara itiverdiğini, ezmeye çalıştıklarını çok yakından izledim. Teknik becerileriniz, entelektüel düzeyiniz, yırtıcılığınız hep işin içinde olmak zorunda

ki orada yer alabilesiniz aksi halde kadına çok fazla alan açmak istemiyorlar Türkiye'de.

Son yıllarda Türkiye'deki kadın yöneticilerin Avrupa'ya göre daha fazla olduğu söyleniyor. Özellikle yönetici kadrolarda kadınların olması iyi bir şey.Yasal düzeyde bazı haklarımız var bunları kullanma durumunda bile rahatça bu hayat içinde yer alabiliriz gibi geliyor bana. Yeter ki bunları kullanacak bir farkında-

lığımız olsun. Biraz bireysel bakıyorum bu konuya. Bir kadın isterse mevcut haklarını alabiliyor. Bunun için beş misli gayret sarf ediyor. Haklarımızın sınırını biz çiziyoruz. Bu hakları almaya yeterli olmayan kadınlara el vermek açısından feminist hareketin bir faydası var. Bu açıdan ona karşı bir sempatiğim var. Öykülerimde de yer verdim bazı kadınlar bu konuda çekingen davranıyorlar. Benim benim çok rahat halledebileceği konular onlar için bir kaos haline gelebiliyor. O zaman bir feminist görüşe ve halledemeye ihtiyaçları oluyor ufuklarını açmak için.

Hikâye yazmaya ne zaman başladınız?

Yazı çalışmalarına 70'li yıllarda başladım. İlk öyküm 1983'te yayımlandı. Gönülüm öyküdeydi, başka alanlara ilgi göstermedim. Çalışma hayatındaki etkileşimler de benim öykülerime çok daha fazla yansıdı. Sokaktaki sade insan benim çok ilgimi çeker asıl öykü malzemelerini orada görüyorum. O yaşantının bir parçası olduğum için onlardan çok etkileniyorum.

Ne zaman, ben hikâye yazmalıyım, dediniz, bir edebiyat formu olarak hikâyeden bahsetmiyorum, yazayım dediğiniz anı anlatın istedim?

Yazayım dediğim nokta ortaokul yıllarıydı. Çok erken yaşlarda ağır eserlere merak sarıp, okudum. Annem de babam da okumayı çok severler. Hâlâ bizim küçük bir okuma grubumuz var, birbirimizden kitap alışverişinde bulunuyoruz. Okuduğumuz kitapları senelerden beri birbirimizle tartışırız.

Ortaokulda dedim, o zaman güzel kompozisyonlar yazardım. Bir gün Türkçe öğretmenimiz bana arkadaşlarımdan ayrı olarak bir defter açtırarak, gördüklerimi oraya yazmamı istedi. Ben de o kadar istençliyim ki, sevinçle kabul ettim o öneriyi ve yazmaya başladım.

İlk yazdıklarım insan portreleriydi. Benim öykülerimde insan portreleri ağırlıklıdır, belki de oradan başlamıştır bu durum.

O defter bittikten sonra yazmaya karar verdim. O yılın tatilinde de ilk disiplinli bir biçimde ilk öyküleri ve roman taslaklarını yazmaya başladım. Çocukça şeylerdi bunlar tabii ki. Liseyi bitirme sürecinde okuyarak daha bilinçli yaklaşmaya başladım ve taslaklarımı geliştirdim.

İlk öyküm 1983'te yayımlandı. İlk öykümü bir gazeteçi okudu ve beni yüreklendirdi. Yazma konusunda benim öykücülüğüm ilk böyle başladı.

Yazma süreci nasıl bir şey, bu süreçte sizi cezbeden ne?

Anlar bunu çok net söyleyebilirim. Anlar beni çok çekiyor, öykü anlayışımın bir parçasıdır zaten bu. Küçükük taneciklerde çok anlam buluyorum. Bazen gözüme takılan bir tabela

bile benim için esin kaynağı olabiliyor. Tabelayı yazan tabelacının nasıl bir insan olduğunu düşünerek çıkabiliyorum yola. Bir de kavramlar. Fadime Hanım'dan örnek verelim, o hikâyedeki kavram "tedirginlik"ti. Fadime Hanım nasıl bir kişilik, nelerle uğraşıyor? Bir anne olarak hangi duygularla yaşıyor? Çocuğuna bakma sorumluluğu var, kocası dışarıda denizde olan bir kadın, kendisi riskli bir işte çalışıyor. Çevresi var, fakir. Mevsimlerle ilgili de hayatını düzenlemesi gerekiyor. Tüm bu soruların cevabı onun serüveninin bir kısmını oluşturuyor.

İnsan, gerçekten de edebiyat için çok özgün, çok geniş, çok bol bir malzeme.

Fadime Hanımın ışığı öyküsünde temel duygu tedirginlik, diyorsunuz. Fadime hanımın tedirginliği bir kadının tedirginliği gibi geldi bana, bir erkek böyle bir tedirginlik yaşarmıydı?

Yaşamazdı. Erkeklerin tedirginlikleri başka olur çünkü. Kadın olarak bazı duyguları daha yoğun yaşıyoruz, bunu kabul

edelim. Böyle bir öykü erkeğe yakışmazdı. Edebiyatla uğraşanlar cinsiyet değiştirebiliyor, eserlerini yazarken o forma girip yeniden yaratıyorsunuz. Ama kimi duyguları, kimi kavramları cinsiyet ayırımı yaparak yazmak zorundayız. Çünkü algılayışlarımız, tümüyle farklı. Ben de anneyim, hikâyenin içerisinde o duygularımın damlaları var. Bir çocuğu büyütürken paranoyakça şeyler geliyor aklınıza, bir erkek böyle düşünmez, daha basit düşünür. Koruma güdüsüyle ilgili bir şey, kadınlarda var daha çok. Bu nesilden nesile de aktarılıyor galiba. Durduğunuz yerde çocuğunuzun bu kadar trajedi yaşayacağını yoksa nasıl hayal edersiniz ki. Bir erkek, 'çocuğun ekmeğini, ilacını, suyunu bıraktım, ev de sıcak, ben gidip çalışayım' der. Biz daha detaycıyız. Bu anlamda kadın olduğum için çok mutluyum. Bunu biraz daha ileri götürüyorum, kadın olmasa idi sosyal yaşantı daha zor olurdu. Gözlemlerim de var esasında, işletmelerde ve işyerlerinde kadınların bulunduğu alanlarda daha olumlu bir işleyiş görüyorum ben. Bunun temelinde

de detaycılık yatıyor. Biz taşları çok yerli yerine koyarız çok özenli dizeriz her şeyi, boşluk bırakmamaya çalışırız.

Bursa'da yaşıyorsunuz burası hem edebiyat çevrelerine hem de yayın çevrelerine uzak bunun dezavantajlarını, yazma sürecine etkilerini biraz anlatır mısınız?

Bursa'da yaşamanın dezavantajı okuyucuya ulaşmamak. Bu işin merkezi İstanbul birikimlerinizi oraya akıtabilirsiniz, okuyucuya ulaşabiliyorsunuz. Burada belli bir organizasyon yok yayınevi yok. Bu çok ciddi bir dezavantaj, bunu aşmak için beş misli on misli çaba sarf etmeniz gerekiyor.

İstanbul da yorucu. Bir çevreye ait olmak mantığı hakim, muhabbet ortamları edebiyat ortamları değil çekişme ortamları genellikle. Uzak olmak belki daha rahatlatıcıdır üretmek açısından...

Evet edebiyatın beslenmesi açısından burası çok daha verimli ve güzel. Sanayi gelişkin olduğu için benim ilgilendiğim kesim açısından

dan çok bol malzeme var. Kendinize, gözlem yapmaya vakit ayırabiliyorsunuz. Bursa hem büyük bir kenttir beri yandan da kendine özgü bir yapısı vardır orta ölçekli bir kent gibi yaşar. Ulaşım daha kolaydır iş olanakları daha kolaydır. Kendinize zaman ayırabilirsiniz. Ben edebiyata vakit ayırabildiğimi düşünüyorum bu açıdan kârlı. Daha küçük bir Anadolu kentine oranla daha kârlı. Gözlem yapma olanağımız çok fazla, hem sanayi kesimi hem tarım kesimi hem hizmet kesimi çok fazla; Bursa'da gündeliklik işçilerin durduğu bir yer var. Çağdaş toplum hayatıyla bağdaştıramadığım içimi acıtan bir yer orası. Sabahları gidiyorsunuz, gündelik işçi seçiyorsunuz, köle pazarından insan seçer gibi. Bunun dışında

üniversitesi var, belli bir kültür seviyesindeki insanlarla bir araya geliyorsunuz, kültür seviyesi başka Anadolu kentlerine göre iyidir Bursa'nın, İstanbul kadar olmasa bile. Ama istiyorum ki edebiyat konusunda daha yaygın daha derinlikli çalışmalar olsun.

Hem çalışmışsınız hem de tek başınıza bir çocuk büyütmüşsünüz, işten geliyorsunuz ev işleri yemek okumaya ve yazmaya ayırdığınız saatler hangi saatler?

Gece uykudan çalışıyorum. Hep öyle oldu, ben çok az uyuyan bir insanım. Gündüz 12 saat çalışıyorum. Geliyorum ev işlerine bakıyorum, onları düzenliyorum. 21.30-22.00'dan sonraki saatler benim yazma zamanlarım.

Okuma için kendime şöyle bir ayrıcalık tanıyorum çantamdan kitabı hiç eksik etmem, kitapları bir beslenme kaynağı olarak görürüm. Okumadan yazılmaz. Nasıl ki kahve, çay içiyoruz, sigara içiyoruz her dakika elimin altında bir kitap vardır. Kuyrukta beklerken, otoparkta beklerken, otobüs beklerken, serviste gidip gelirken okurum. Okumaya ne yapar eder, vakit ayırırım. İnsanlar vaktim yok derler ya ben bunun doğru olmadığını düşünüyorum. Boş boş denize bakabilirsiniz, denize bakarken kitap da okuyabilirsiniz. Yazmak için tabii masa başında olmak gerekiyor, taslaklarımı küçük notlar halinde not defterlerime alırım. Daha sonra onları geliştiririm ama hep uykudan çalarak başka şeyden çalamıyorsunuz çünkü. Son yıllarda yazma aralarında ev işlerini yapmaya başladım. Çocuk büyüyünce rahatlıyor insan, yazarken arada gidip bulaşıkları makineye yerleştiriyorum. Bir süpürge çeviriyorum gidip yazıyorum, çorba yapıyorum, gelip yazıyorum.

Bu kadar zorluklara rağmen, olağanüstü bir tutku olmalı yazmak...

Çok fazla, zaten herhalde böyle olmasam bu iş gitmezdi. Bir de hayata öyle baktığınızda gördüğünüz izlediğiniz şeyler sizi çok fena dürtüyor, rahatsız ediyor, yazılması için. Yazdığınız zaman ancak kendinizi huzurlu hissediyorsunuz.

Yazma sürecinden de bahsedelim mi biraz?

O süreç çok sıkıntılı oluyor. Kimi neyi nasıl yerleştireceğinizi bilmezsiniz, öykü yazmayı bir resim tuvali gibi düşünürüm. Resim de yaparım ben. Resim tuvalinin sınırları içinde istediklerinizi yansıtmak zorundasınız, renklerini, temasını, ışığını

gölgesini o sınırlandırılmışlık içerisinde yaparsınız ve biraz terlersiniz. Edebiyat ta öyle... Dil beceriniz, teknik beceriniz ve bunun imkânlarını, sınırlarını kavramak sizi bunaltır. Kimi zaman bir sözcüğe takılırsınız, bir türlü olmaz. Sözcükler çok çekici, edebiyat öyle bir şey.

Ayrıca ben düz anlatımı sevmiyorum. Öykülerim okuyucudan da iş bekleyen öykülerdir. Bulmacamsı yazmayı, anıştırmayı, metaforları çok seviyorum. Yazarken yorucu olduğu gibi keyifli de oluyor. Okurken de öyle oluyor. Keyifli ama sevmesiniz, katlanamazsınız. Yıpratıyor, yazmanın bir başka yıpratma aşaması daha var. Yayın aşaması usta yazarlar bile o konuda sıkıntı duyuyorlar. Disiplinli çalışırım. Her gece her gün yazarım alıştırmalar yaparım. Kendime o konuda hiç tolerans tanımam. Ciddi bir mesai, ciddi bir emek sarf ederim. Çevreme okurum, farklı meslek gruplarından insanlara yazdıklarımı okutup sağlamasını yapmasını isterim.

Erkek yazarlar kadınları anlatırken beden formu üzerinden anlatıya girerler genelde. Siz peki bir erkeği anlatırken, nereden başlıyorsunuz?

Ben kavramlar anlar üzerine yoğunlaştığım için kimi öykülerimi erkek üzerinden anlatıyorum, bazılarını da kadınlar. Gözlemliyorum ya da dağarcımdaki birikimlere şöyle bir dönüp bakıyorum, o olaya en uygun kahramanı seçiyorum. Kendime de erkeksi bir düşünüş kazandırmaya çalışıyorum. Onların kullandıkları sözcükleri tavırlarından yola çıkarak neyi düşünmüş olduklarını yorumlayarak, yazmaya çalışıyorum. O bir akış tam olarak ifade etmem mümkün değil. Bazı kavramlar

kadına bazıları da erkek-
lere yakışır, bazen de ken-
diliğinden ortaya çıkmaya
başlar her şey. Bazen belli
noktalara kadar cinsiyetini
saklarım ben kahramanla-
rın. Evet, erkekler genellikle
fiziksel özellikler üzerin-
den anlatmaya başlıyorlar
galiba kadınlar da ruhsal
özelliklerini öne çıkarıyor-
lar. Ben de öyle yapıyorum
galiba.

Kadınların yarattığı erkek karakterlerine baktığımda, ince ruhlu, kederden dağılıp parçalanan, duyarlı tipler görüyorum. Erkek yazarlar bizi kolaylıkla nesneleştirirken, biz biçime ruh, duyarlılık katıyoruz. Bazen edebiyat mevcut haliyle kadınların afyonu mu, diyorum, siz ne dersiniz?

Yaşam görüşü, cinsiyetler arası dünya görüşü farklılığı bunda yapılacak bir şey yok. Kadın yazarların yarattığı karakterler daha çekici, içine güçlü ruhlar üflenmiştir içine. Tipi yaratır onun içine ruh üflersiniz, bu bir karakter haline gelir, güzelleşir, dolgunlaşır. Mesela Jane Eyre'deki, Mr. Rochester öyle biridir, olumsuz bir karakterdir ama erkek olarak, öyle bir ruhu vardır ki her genç kız Jane Eyre okuduğunda öyle bir Rochester aramaya başlardı eskiden. Bu yazarlık becerisi ile kadın sağduyusunun ve ruhunun bileşkesinden oluşan bir şey.... Biz mesela çirkin erkeklerle de ilgi gösterir onları kahramanlaştırabiliriz, çirkin bir kadın kahraman erkek yazarları pek çekmez, evet bu biraz ruhu nerede aradığınızla da ilgili bir durum. İdeal erkekler yaratıyor olabiliriz tabii, hayatta karşılığı olmayan, edebiyat biraz da böyle bir şey zaten.

Hangi temalar sizi çekiyor?

Biraz puslu ve karamsar temalar beni çekiyor. Bu belki benim toplumumuzdan izlenimlerimle alakalı bir şeydir. Türkiye'de her şey hüznü. Kaçınılmaz olarak bundan etkileniyorsunuz. İnsanlar, geçim sıkıntısı çekiyorlar, yaşam mücadelesi veriyorlar. Karakterlerimin epeyce büyük bir kısmı ruhsal sıkıntıları olan insanlardır. Çok mutlu insanlarım yoktur benim. Ama o insanlar yaşamın değerlerinin farkında olan insanlardır. Mutlu insanlar kendilerini iyi hissediyorlar ama çok yaşamın tadını da çıkaramıyorlar bence. İnsanlar acı yemeğe neden meraklıdır, acı sizi rahatsız eder, sindirim sistemine dokunur, ama acı merakı vardır bizde. Bir de hüznün insana kattığı değerler vardır. Ruhumuzu mutlulukla pek fazla geliştiremezsiniz, kendinize iyi gelir de bizim mutluluğumuzun faydası sınırlıdır. Mutlulukta çok ders alınacak şeyler yoktur. Düşünlere insanlık için bir şeyler yapmış birilerini baktığınızda acı ve hüznle yoğrulmuş bir hayatla karşılaşsınız. Hüznünden çıkarım çok fazladır. Hüznü insanlar daha diğerkâmdılar, daha fedakârdılar, benim kişisel gözlemlerim bu. Tuzu kuru insan başkasıyla fazla ilgilenmez, gezer, eğlenir, insanlarla bir şey paylaşmazlar. Yoksul bir insanın sıkıntıları vardır, sizinle dertlerini paylaşır ama ekmeğini de paylaşır. Yoksulların derdi aşma metodları çok güzeldir. Hüznü aşma metodu bir insanın kazanımıdır.

Ya seviniyoruz ya kederleniyoruz, keder yoksulların hayatında istemese de bulunuyor, günümüzde bir de yaratılan kederler var. Sonra bunlar yazıya tahvil ediyor, yazdıkça ego geliyor, kendini bütünlüyor ve büyütüyor

yazar? Duyguların bu tür kullanımına nasıl bakıyorsunuz?

Benim kastettiğim hüznün bu değil. Türkiye'de doğal hüznün çok fazla var. İnsan pazarındaki durumlar mesela o gün o insanın seçilememesi aç kalması demek. Onun için trajedi malzemesi çıkartmaya hiç gerek yok. Türkiye de bu var. Ama arabesk farklı bir şey. İnsanları salya sümük ağlatma amacıyla değilim, saptama yapmak niyetindeyim. Saptama yapmamın amacı ise düzelmesi için bir zemin oluşturmak.

Kendi dolaysız deneyimleri dışında hayat tanımayıp, sürekli hüznü gezen "acı çeken yüce adam olarak" bizi kendine bağlamanın dışında yazarın, bir misyonu var yani hâlâ?

Tabii. Fadime Hanım örneğin tehdit altında bir işçidir. Onun biraz daha huzurlu yaşamaya hakkı vardır, nedir o, iş güvencesi olması gerekir, sosyal güvenlik sistemi içinde olması gerekir, hasta çocuğunu bırakacak bir kurum olması gerekir. Burada biz yazar olarak yanlışlıkları görmek, hissetmek, etrafına insanları toplamak işaret etmek, Çözüm bize ait değildir. Siyasiler, teknik adamlar vardır. Onlar yaparlar.

O yüzden de ağdalı bir duygusallık değil. Jüriden Handan Koç söylemişti, sanırım "duygusallığı yozlaştırmamış" dedi. Evet, benim tam da yapmak istediğim buydu. Bir çözüm oluşturmuyorum, saptamayı yapıp geri çekilmek, yazarın görevi bu.

Petrol-İş Sendikası'nın düzenlediği Kadın Öyküleri Yarışması'ndan nasıl haberiniz oldu. Bu süreç nasıl yaşadınız ve sendikamıza iletmek istediğiniz

bir mesaj var mı?

İnternette bir şey araştırıyordum, orada gördüm. Öykü yarışmalarına çok fazla öykü yollayan biri değilim. Yarışmanın bir sendika tarafından yazılması beni çekti. Emekçi kadın ve sade yurttaş emekçi erkek de benim için ilgi çekici olduğundan kaçınılmaz olarak öykülerim de o yönde. Bir sendika ilk olarak böyle bir şey yapıyor sanata el veriyor, kadınlara el veriyor.

Keşke diğer sendikalar da edebiyatla ilgilenseler. Edebiyata özellikle de öykücülüğe ilgi gösterdiğiniz için size çok çok teşekkür ediyorum. Son zamanlarda öykü romanın yanında biraz gölgede kalıyor, öykü bana göre bu çağın metni, kısa, öz çabuk. İsyankâr olması sebebiyle tam da emekçiye göre. Petrol-İş Sendikası'nın çok isabetli bir karar aldığını düşünüyorum. Bu konuda ilk olmanın sıkıntılarını yaşamışsınızdır. Çok emek vermişsinizdir ondan hiç kuşum yok. Ama katılımcı olarak size şükran borcum var. Bundan sonraki çalışmalarınız için de bence güzel önemli, örnek olacak bir kanal açtınız.

Sendikalar zaman zaman kültür sanat etkinlikleri yapıyorlar ama bu denli nitelikli bilinçli hedefli çaba hiç olmamıştı. O açıdan da önemli bence. Devam etmesini çok istiyorum, umarım önünüze engel çıkmaz, yılmazsınız, çok zor bir şey çünkü bunun organizasyonu. duyurulması, jürinin toplanması, bir yazar ve emekçi olarak size çok teşekkür ediyorum. Birinci olmasaydım da bir teşekkür mektubu yazmak istiyordum Petrol-İş Sendikasına, böyle bir yarışmayı yaptığınız için.

Sözleşme dönemlerinde daha fazla iletişim

Gebze Şubesi'nden arkadaşlarımızla sohbete devam ediyoruz. Arzu, Zeynep, Türkan, Selman, Hilal, Burcu işyerleri de ayrı yaşam karşısında duruşları da. Biz ise dinliyor öğreniyoruz, öğreniyor aktarıyoruz.

Sizi tanıyalım önce...

Arzu Duman: DYO Boya Fabrikası'nda kalite kontrol bölümünde teknik destek elemanı olarak görev yapıyorum. Konya Selçuk Üniversitesi Bilgisayar Programcılığı Bölümü'nden mezunum. Yaklaşık üç yıldır bu iş yerindeyim.

Çalışmakla aranız nasıl?

Kadınların toplumsal yaşamda daha fazla yer alması için çalışmanın anlamlı olduğunu düşünüyorum. Çalışan kadın pek çok konuda istediklerini yerine getirebilir. Salt gelir elde etmek değil, insanlarla iletişim kurmak sosyal bir birey olarak kendini hissetmek için çalışmak çok önemli. Eğitim aldım, bunun nedeni üretici olmaktı. Bir mesleğim var. Mesleğime devam etmeyi düşünüyorum. Nişanlıyım iki ay sonra evleneceğim. Bu çalışma hayatımı etkilemez. Çocuğum olduktan sonra da yine çalışacağım.

Nerede tanıştınız nişanlınızla, sizin kararlarınızı etkiler mi?

İngilizce kursunda tanıştık. Bizim ilişkimizde herkes kendi istediği gibi davranır, birbirimizi kısıtlamayız. Özgürlükten yanadır. Bence en önemlisi karşılıklı güvendir insanlar birbirine güvendikten sonra ben bir sorun olacağını düşünmüyorum.

Doğrusu da bu zaten peki ev işleri yapıyor mu?

Evet, mutfak işlerini kesinlikle benden iyi biliyor, ben ondan öğrenmeyi düşünüyorum.

Zeynep Yorgancı: Öncü Dayanıklı Tüketim Malı A.Ş.'de paketleme bölümünde çalışıyorum. Üç buçuk yıl oldu, bu benim ilk fabrika deneyimim. Önceden bir atölyede çalışmıştım, küçük bir yerdi. Evliydim, boşandım. Ayrıldıktan

sonra biraz psikolojim bozuldu, bu iş yerine girdim.

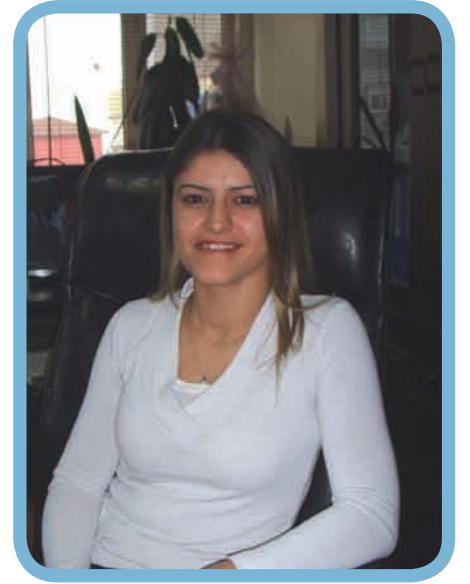
Boşanmayı kim istemişti?

Ben ayrılmak istedim. Boşanma davasını ben açtım, ama çok etkilendim. Evlendim birkaç ay iyi geçindik, sorun yoktu aramızda. Fakat daha sonra benim özgürlüğüm kısıtlanmaya başladı. İki abim var, bir evin tek kızı olduğum için özenle büyütmüşlerdi beni. Anne sözü çok dinleyen insandı eşim. Maddi açıdan zorlanmaya başladığımızda ben ona işe girme teklifinde bulundum, onun örf ve adetlerinde kadının çalışıp eve para getirmesi ayıp sayıldığı için işe girmeme izin vermedi. Başka şeyler de vardı anlaşılmadık ve ayrıldım...

O süreçte epey sarsıldım. Büyük ağabeyim, hayatın devam ettiğini söyleyerek bir işe girmemi öğütledi. Bir fabrikaya girdim bir gün çalıştım ve çıktım. Çünkü o anda her şey sinirime gidiyordu. Sonra buraya girdim. Önce çapakçı olarak girmiştım.

Çapakçılık ne demek ?

Lastiklerin kenarındaki fazlalıkları bıçakla alıyorsunuz buna çapakçılık deniliyor. Sonra paketlemeye geçtim. Ailem memnun değilsen çıkabilirsin fakat kendi ayaklarım üzerinde durmak istiyordum ayrıca arkadaş ortamı da çok hoşuma gitmişti çalışmaya devam edeyim, dedim, iyi ki de öyle yapmışım çok memnunum. Evdeyken neden benim başıma böyle şeyler geldi diye düşünüp sardırıyordum, şimdi acaba yarın, dmc mi çıkacak, mann mı çıkacak, otosan mı çıkacak, diye düşünüyorum. Arkadaşlarımla bir yerlere gidiyorum hayatım değişti, sosyalleştim. İlk aylığı aldığım zaman doğrudan kendime bir şeyler aldım. Bu da iyi geldi bana. Fabrikamıza

sendika girdi örgütlenme çalışmalarında ve mücadelesinde erkeklerle en önde yürümek beni çok gururlandırdı.

Sendika nedir, ondan ne bekliyorsunuz?

Ben yeni çalışma hayatına girdim... Sendika da bizde daha çok yeni ne getireceğini bilmiyorum. Zaman gösterecek.

Zeynep Denizli: Ben de Öncü AŞ' de çalışıyorum. Evliyim biri 19, biri 16 yaşında iki çocuğum var. 11 senedir çalışıyorum. Çalışmaktan memnunum. Çocuklar küçükken kayınvalidem bakıyordu. Şimdi artık kendi kendilerine bakıyorlar. Kız bana ev işlerinde yardımcı da oğlan pek yardım etmiyor.

Eşinizin ev işleriyle arası nasıl?

Eşim şu anda işsiz ama daha önce çalışan biriydi, yemek pişirir mesela. Bir yıl oldu işten çıkalı, şu anda eve ben bakıyorum.

Türkan Duymaz: DYO Boya Fabrikala-

rında AR-GE bölümünde çalışıyorum. Dört buçuk senedir oradayım, işimden memnunum... Girdiğimden beri sendikacıyım ve bize verilen haklardan dolayı da çok memnunum. Sendikası çalışanların durumlarını görüyoruz çünkü.

9 aylık evliyim. Annelerimiz tanıştırdı bizi önce arkadaş gibi başladık, baktık fikirlerimiz uyuşuyor, anlaşacağımızı düşündüm öyle baskıcı biri değil kendisi de çok özgür yetişmiş. Ben de çok özgür yetiştim. Açık fikirliyiz ikimiz de. Evlenince iyi oldu. Ev işlerini birlikte yapıyoruz, ben yemek yaparken, o salatayı hazırlıyor. Ben kızartma yaparken o sarımsaklı yoğurdunu hazırlıyor. Yani işte böyle paylaşıyoruz. Bulaşığa hiç girmiyor. Çamaşır yıkarken de yanımda durarak, bakarak yardımcı oluyor. Ben asarken filan...

Şarjlı bir süpürge var onunla dolaşmayı çok sevdiği için ben söylemeden hemen eline alıyor onu. Temizliğe de yardım etmiş oluyor böylece.

Sizi tanıyabilir miyiz, nerede kaç yıldır çalışıyorsunuz?

Selman Agas: 21 yıldır Unilever'de Laboratuvar bölümünde çalışıyorum. Evliyim 20 yaşında üniversiteye giden bir kızım var. İstanbul Üniversitesi Kimya Bölümü'nü bitirdim. Eğitimi aldığım dalda çalışıyorum yani.

Kızınız küçükken bakım konusunda zorluk çektiniz mi?

Bir süre kreşe gitti, bir süre bakıcı vardı, annem vardı, ablam vardı onun zorluklarını çok yaşadık. İşyerimizde kreş yoktu. Çocuğu getirip, götürmek çok zaman alıyordu. Çok bakıcı, çok kreş değiştirdim. En sonunda annem bakmaya başladı, sonra da zaten çocuk büyüdü.

Eşiniz ne iş yapıyor, size yardımcı mıdır?

Eşim çok güzel yardım eder bana eğitilmiş erkektir. Yemek yapar, ev süpürür, cam siler o bana yardımcı değil ben ona yardımcıyım.

Sendika hakkında neler düşünüyorsunuz?

Unilever'de bir kural var girdiğiniz anda sendikalı olmak zorundasınız. Biz Türkiye'nin bu bakımdan en iyi olan şirketlerinden birinde çalışıyoruz. Hem sendikalı olmak anlamında hem de ücretler bakımından. İşverenin de sendikaya bakış açısı farklıdır. Ama ben normalde de örgütlü olmayı seven bir insanım. Bizim işyerimizde eşit işe eşit ücret var. Ücretlerde kadın erkek ayrımı söz konusu değil.

Sendikadan beklentileriniz neler?

Ben, Türkiye'de sendikacılığın sendika ağalığı şeklinde yürütüldüğünü düşünüyorum. Cebimizden paralar alınıyor. Bu ülkede pek çok şey oluyor sendikalar seslerini çıkarmıyorlar. 12 Eylül geldi, insanların 8 maaş ikramiyeleri vardı bu, 4 maaşa düşürüldü hiç kimse gıkını çıkarmadı. Bakıyoruz, x sendikasının başkanı 20 yıldır sendikacılık yapıyor. Bu adam ne zaman işçilik yaptı. Sistemde bir terslik var.

Kadın dergisini okuyor musunuz?

Evet okuyorum. Ama ben açıkçası olaylara daha farklı bakıyorum. Petrol- İş'te kadın olmak kadınlar için ayrı bir dergi çıkarmak gerekiyor mu onu bilmiyorum. Ben kadın hakları diye bakmıyorum meseleye insan hakları diye bakıyorum. Ama insanların bir sorunları var bu ülkede. Bu ülkede kadının başına gelenler erkeğin başına gelenlerden farklı değil. Bataklığı kurutmak için öncelikle insanların eğitmek gerekiyor. Bu da ailede başlıyor. İki çocuk yetiştiriyor anne; biri kız, biri erkek. Erkek çocuğuna masayı toplama diyor, kız çocuğuna toplatıyor. Eğitim derken ben bunları kastediyorum. Kadınların sorunları var olmasına da özünde insanların sorunları var bu ülkede.

Petrol-İş Sendikası'ndan peki neler bekliyorsunuz?

Petrol-İş Sendikası'ndan hiçbir beklentim yok. Bütün sendikalardan bir beklentim var. Ben emekli olduğum zaman niye memurlar gibi ücret almıyorum. SSK hastanelerine gittiğim zaman niye Emekli Sandığı'na bağlı olanların yararlandığı haklardan yararlanmıyorum. Bu ülkeye devlet memurundan da diğer çalışan kesimlerden de daha fazla vergi veriyorum. Bunların karşılığına almak

istiyorum.

Memurlarla eşitlenmek istiyorsunuz öyle mi?

Evet. Benim maaşım diyelim 5 milyar, emekli olduğum zaman beş yüz bin alıyorum. Diyelim devlet memuru maaşı 1.5 milyar emekli olduğunda yine 1.5 milyar alıyor.

Özel sektörden bahsediyoruz, peki sendika bu konuda ne yapabilir?

Sendikalar bir araya gelir, gerekirse eylem yapılır bu durum düzeltilir. Kanunlar çıkarken sendikalar taraf olmak zorundadır. Üç dört konfederasyon var sendikaların hiç biri birlikte hareket etmediği için hepsi farklı tellerden çaldığı için oluyor bunlar. Asgari müşterekte birleşip ortak tavır almaları lazım. Sendikalar yapmaları gerektiğini yapmıyorlar.

Sizi tanıyalım?

Hilal Engin: Ben de iki buçuk senedir, Unilever'de çalışıyorum. Selman Hanımın söylediği gibi başından beri sendikacıyım.

Bunun işveren tarafından verildiğini mi düşünüyorsunuz?

Tabii ki öyle düşünmüyorum bizden öncekiler bir şeylerden feragat etmişler, bu hakları kazanmışlar. Bizler de onun devamını sürdürüyoruz şu anda.

Selman: Pardon hak alımlarında tabii ki mücadele verilmiş ama Unilever tüm dünyada böyle bir sistemle çalışıyor. Örgütlü olmayı savunuyor çünkü tek bir kurumla muhatap olmak istiyor, tek tek insanlarla değil.

Hilal: Ben de kadın hakları diye olaya yaklaşmıyorum. 28 yaşındayım, üniversite mezunuyum. Çok demokratik bir ailede büyüdüm. Yaklaşık 8 yaşından beri kendi kararlarımı kendim alıyorum. Ailede herkes öyledir kendi kararlarını ken-

disi alır. Ben de Selman Hanım gibi insan haklarına inanıyorum. Bunun temeli akademik eğitim değil, ailenin verdiği eğitimde yatıyor. Aile hem kız çocuğuna hem de erkek çocuğuna eşit davranırsa çocuklar da kendi çocuklarına öyle davranırlar yetişkin olduklarında. Böylece topluma da kendine güvenen yetişkin insanlar kazandırılır. Küçük yaşlardan itibaren kendi kararlarımı kendim veriyorum, yaptığım hiçbir şeyde kimseye danışma ihtiyacı duymuyorum. Evlendim bir sene evli kaldık ayrıldım, şimdi eşimle çok iyi dostuz. Birbirimize sevgimizin bittiğini düşündüğümüz için ayrıldık. Bugün başıma bir şey gelse ilk yanıma koşacak olan insan odur.

Kadın olduğunuz için hiçbir zorluk yaşamıyorsunuz, istediğiniz zaman sokağa çıkıyor, istediğiniz işi yapıyorsunuz öyle mi?

Evet, 28 yaşına kadar hiçbir problemle karşılaşmadım. 10 senedir İzmit'te yaşıyorum daha önce Kuşadası'ndaydım. Ben gece ikide de, üçte de eve geliyorum. Sokakta olumsuzlukla karşılaşmadım. Anne baba öyle yetiştirdi ki beni, nasıl mücadele etmem gerektiğini çok iyi biliyorum. Korkularım ve saplantılarım yok.

Türkiye'de kadın olarak yaşamaktan memnunum. İşyerim çok iyi biz dört kadınız işyerinde gerisi dört yüz erkek ve kadın olduğum için şimdiye kadar herhangi bir haksızlığa uğramadım... kimse bana kötü davranmadı.

Ne kadar iyi herkes sizin gibi şanslı değil ama

Tabii. Türkiye'nin genelinde dayak yiyen, ezilen pek çok kadın var. Bunun temel nedeninin ekonomik özgürlük olduğunu düşünüyorum. Çalışan kendi parasını kazanan bir kadın hem çalışıp

hem de dayak yiyorsa kocasıyla aynı evde yaşamamalı. Yaşıyorsa onun psikolojik bir sorunu var demektir. Normal değildir... O kadında bir sorun vardır bence. Çalışmayan ayrılırsam ne yer ne içerim diyen büyük bir kadın kesimi de var bunu biliyorum. Ama bunun nedeni de eğitimsizlik zaten.

Burcu Mutlu: Ben de yaklaşık üç yıldır Unilever'de Kalite Güvence Departmanının da çalışıyorum. Ortadoğu Teknik Üniversitesi mezunuyum. Yaklaşık 1.5 yıldan beri evliyim. 27 yaşındayım. Çocuğum yok.

Sendikaya nasıl bakıyorsunuz, sendikalı olmaktan memnun musunuz eleştirileriniz var mı?

Girdiğim andan itibaren Petrol-İş Sendikası'na bağlıydım. Sendikalı olmaktan memnunum, çünkü birçok avantajı var. Örgütlenme avantajı var, sesinizi duyurabilme avantajı var, daha güçlü bir şekilde sesinizi duyurma avantajınız var.

Kadın dergisini okuyor musunuz, dergiyle ilgili eleştirileriniz ve önerileriniz var mı?

İzlemeye çalışıyorum. Fabrikalara gidilip, yapılan söyleşiler hoşuma gidiyor. Ama bence değişik şeyler de olabilir, mesela güncel, siyasi kültürel olaylar hakkında mini anketler olabilir. Genel siyasi olaylar da işlenebilir... Seçimler gibi...

Siz hayatınızdan memnun musunuz?

Ben memnunum. Kadın olarak memnun musunuz diye soracaksınız ardından, kadın olarak yaşamak değil, Türkiye'de insan olarak yaşamakla ilgili bir takım sıkıntılarım var. Eşit adil bir gelir seviyesi yok. Alt ve üst gelir seviyeleri arasında uçurum çok büyük. Gelir dağılımında eşitlik istiyorum. Eğitimli bilinç seviyesi yüksek aileler olsun istiyorum ki onlarda çocukları doğru dürüst yetişsinler.

Arzu: Kadın olmanın zorluklarından bahsedildi. Her şeyin aileden kaynaklandığını düşünüyorum. Bizim de çocuğumuz olacak ileride, çocuğumuzu yetiştirmeyi bilmeliyiz. Aileler doğuruyor ve çocuklar kendi kendilerine büyüyor. Bu böyle olmamalı. Aileler daha bilinçli olmalı. Kadınların özgür olduğunu görmeyeceğiz gibi geliyor bana.

Size de sendikayla ilgili gözlemlerinizi sorayım?

Arzu: Biz daha çok yeniyiz bir sözleşme atlattık o nedenle sendikayla ilgili söyleyecek bir şeyim yok. Dergi de elimde geçmedi. Fabrikada sendikayla ilgili çok fazla bir şey görmüyoruz. Sadece toplu

sözleşme zamanlarında bir hareketlilik oluyor.

Kreş mesela çok önemli bir sorun. Çocuklarınızı anneye bırakmak istemiyorsunuz, kendiniz yetiştirmek istiyorsunuz, mesela. Kreş sorununu halletmeniz lazım. Çocuk yetiştirirken annenizin tarzını beğenmeyebilirsiniz. Kuşak farklılığı olduğu gibi yetiştirme anlayışınız da farklı olabilir. Ben çocukların genç anneler tarafından yetiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Sendika kadınların bu çocuk bakımı sorunlarına önem vermeli bence.

Size dönelim, dergi elinize geçiyor mu sendikadan istekleriniz neler onları konuşalım mı biraz?

Zeynep Yorgancı: Dergi bizim elimize geçiyor. Novamed grevi benim çok ilgimi çekti... Bizim de fabrikamızda sorunlar vardı ama sendika girdikten sonra daha mı ılımlı olmaya başladı ortam. Sendika oturunca işler biraz daha iyiye gidebilir. Taleplerimiz zaten taslağımızda var. Onlar yerine getirilse bayağı rahatlayacağız.

Siz sendika hakkında neler düşünüyorsunuz?

Türkan: Çocuklu kadınlar çalışıyor iş yerlerimizde. Ve işyerinde kreş yok. Herkesin kayınvalidesi ya da annesi yanında olmadığı için bazı kadınlar işten ayrılmak zorunda kalıyorlar. Madem kadın haklarından bahsediyorlar biz de kreş istiyoruz. Bir de sözleşme dönemlerinde biraz daha diyalog içinde olsalar daha memnun olacağım. Temsilcilerle başkanlar arasında biraz kopukluk oluyor. Veya temsilcilerin işçilere konuyu anlatmaları gerekiyor. Her şeyden biraz daha haberimiz olsa daha iyi olur. ♀

MOBBİNG YA DA:

ÇALIŞMA YAŞAMINDA PSİKOLOJİK TACİZ

İşçilere karşı, işveren veya diğer çalışanlar tarafından tekrarlanan her türlü kötü muamele, tehdit, baskı, şiddet ve aşağılamayı içeren davranışlar, psikolojik taciz (mobbing) diye adlandırılıyor. Sağlığımızı ve yaşamımızı tehdit eden, toplumsal ilişkilerimizi etkileyen psikolojik tacize karşı hukuken çaresiz değiliz.

İşçilere karşı, işveren veya diğer çalışanlar tarafından cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin tekrarlanan her türlü kötü muamele, tehdit, baskı, şiddet ve aşağılamayı içeren davranışlar, psikolojik taciz (mobbing) olarak tanımlanmaktadır.

İşyerlerindeki psikolojik tacizler, son yıllarda tüm ülkelerde yoğun bir biçimde tartışılan konulardan birisidir. Psikolojik taciz ülkemizde de yaygın olmasına rağmen, genellikle açığa çıkarılmamakta ve insanı stres, panik ve çaresizlik içinde bırakmaktadır.

Psikolojik tacize yönelik davranışlar, bir defaya mahsus anlayışla karşılanabilir, ancak bu davranışlar, tekrarlanırsa tacize dönüşür.

Örneğin, işçinin kullanımında olan eşyaların kaybolması ya da bozulması, bozulduğunda onarılmaması, çalışma arkadaşlarıyla çıkan tartışmaların artması, sigaradan rahatsız olduğu bilindiği halde işyerinde yanına sigara içen birinin verilmesi, bir başka bölüme

girdiğinde konuşmaların hemen kesilerek konunun değiştirilmesi, işle ilgili konuların dışında bırakılması, işe ilişkin önerilerinin reddedilmesi, arkasından çeşitli dedikodular çıkarılması, yaptığı işin dışında uzmanlık alanına girmeyen işler verilmesi, telefon konuşmalarının dinlenmesi, ara dinlenmelerinde geçirilen

sürenin kontrol edilmesi, diğer çalışanlar tarafından sürekli eleştirilmesi veya küçümsenmesi, dış görünüşüyle veya giyim tarzıyla alay edilmesi, kendisinden daha alt görevde çalışanlardan daha düşük ücret alması psikolojik tacize ilişkin örnekler olarak sayılabilir. Psikolojik tacizin tekrarlanması, çalışan kişiyi iş yaşa-

mından uzaklaştırdığı gibi birtakım ruhsal ve fiziksel sağlık sorunları yaratır. Kişilik haklarına bir müdahale olan ve yaşamı çekilmez hale getiren psikolojik tacize maruz kalmayan yok gibidir. İşini çok iyi yapan, ilişkileri olumlu ve çevresi tarafından sevilen, çalışma ilkeleri olan ve bunlardan ödün vermeyen, dürüst,

güvenilir, işyerine sadık, bağımsız ve yaratıcı, üstün yeteneklere sahip işçilere de psikolojik taciz uygulanabilir.

Psikolojik tacizin nedeni, işçinin çalışma ortamını çekilmez hale getirerek kendi isteğiyle işten ayrılmasını sağlamaktır.

Sağlığımızı ve yaşamımızı tehdit eden, toplumsal ilişkilerimizi etkileyen psikolojik tacize karşı hukuken neler yapabiliriz?

Çalışma mevzuatımızda işyerindeki haksız fiil oluşturan psikolojik tacizin önlenmesi veya ortadan kaldırılmasına ilişkin doğrudan olmasa bile hukuka aykırı fiil niteliğindeki bu davranışları yaptırıma bağlayan önemli düzenlemeler yer almaktadır. Ancak cinsel taciz konusunda olduğu gibi psikolojik taciz konusunda da doğrudan yasal düzenlemelere gidilmesi artık zorunlu hale gelmiştir.

Mevcut Yasal Düzenlemeler

Öncelikle kişi dokunulmazlığını ve insan onuruna saygıyı düzenleyen Anayasa'daki hükümler çalışma yaşamında da uygulanması gereken ilkelerdir. Yine iş sözleşmesinden doğan ve emredici hukuk kuralı niteliğinde olan gözetme borcu ile eşit davranma borcu gereği işverenin işçinin kişiliği ile onur ve saygınlığının korunması için koruyucu hükümler mevzuatımızda yer almaktadır.

İşverenin Gözetme Borcu

İşveren, iş sözleşmesine göre çalıştırdığı işçilerin iş sağlığını ve güvenliğini sağlamak için her türlü tedbiri almak, bu konuda eğitim vermek ve bu tedbirlere uyulup uyulmadığını denetlemek zorundadır. Burada sözü edilen sağlığı geniş anlamda düşünmek gerekmektedir. Sağlık geniş anlamda değerlendiril-

rildiğinde psikolojik sağlığı da içerir. Ayrıca işçinin kişiliğinin korunması da zaten işverenin gözetme borcu kapsamındadır. Bu nedenlerle işveren, psikolojik taciz olaylarını engellemek için işyerinde her türlü önlemi almak zorundadır.

İşverenin gözetme borcu, dürüstlük kurallarına giren halleri de kapsamaktadır. İşveren, işçinin veya aile üyelerinden birinin şeref ve haysiyetine dokunacak sözler söylese, bu yönde davranışlar içerisinde olursa, işçi hakkında şeref ve haysiyet kırıcı ağır isnad veya ithamlarda bulunursa işçi 6 işgünü içerisinde, iş sözleşmesini derhal feshedebilir. Bu durumda işçi kıdem tazminatı almaya hak kazanır.

İşverenin Eşit Davranma Borcu

İşyerinde çalışan işçilere eşit davranma ve eşit çalışma koşulları uygulama, işverenin borcudur. Bu borç kaynağını Anayasa'dan ve İş Yasasından almaktadır. Eşit davranma ilkesi gereğince işveren, işçilere haklı bir neden olmadıkça farklı davranamaz.

İş ilişkisinde veya iş ilişkisinin sona ermesinde eşit davranma yükümlülüğüne işverence uyulmadığı takdirde işçinin, 4 aya kadar ücreti tutarında tazminat ve yoksun bırakıldığı haklarını talep hakkı bulunmaktadır. Bunun dışında gözetim borcuna aykırılık halinde olduğu gibi, eşit davranma borcuna aykırı davranılması halinde de işçinin 6 işgünü

içerisinde, iş sözleşmesini derhal fesih hakkı vardır ve kıdem tazminatı almaya hak kazanır.

Yargıtay bir kararında, davalı işyerinde muhasebe elemanı olarak çalışan davacı işçinin, temizlik elemanı olarak işi değiştirildiğinde, yeni verildiği bu işte çalışmayarak hizmet akdini feshetmesini, iş değişikliği sebebiyle çalışma şartları ağırlaştığı için İş Yasasındaki düzenlemeye uygun bulmuş ve kıdem tazminatının ödenmesi gerektiğine karar vermiştir.

Ayrıca ayrımcılığın cezai yaptırımını, Türk Ceza Kanununda düzenlenmiş ve bir hizmetin icrasında veya bir kişinin işe alınması veya alınmamasında işverenin eşit davranma borcuna aykırı davranması halinde 6 aydan 1 yıla kadar hapis veya adli para cezası verilmesi öngörülmüştür.

Maddi ve Manevi Tazminat Talebi

İşyerinde psikolojik tacize uğrayan işçi, iş sözleşmesi devam ederken veya iş sözleşmesini feshettikten sonra işveren aleyhine maddi ve manevi tazminat davası da açabilir.

İşyerinde psikolojik tacize uğrayan işçinin, bu taciz sonucu maddi bir zararının oluşması halinde maddi tazminat talep edebilir.

Psikolojik taciz, işçiyi maddi zararının dışında manevi zarara da uğratmaktadır. Bu zarar, maddi olmayıp sadece manevi zarara da yol açabilir. İşçinin psikolojik taciz nedeniyle duyduğu acı ve elem, manevi zararıdır. Haksız fiilin ağırlığına göre manevi tazminatı hakim takdir eder.

Taciz olayı diğer işçi veya işçilerden de kaynaklanıyorsa, işçi, hem işveren hem de tacize sebebiyet veren işçi veya işçiler aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açabilir.

Bu tür davalar, haksız fiilin öğrenildiği tarihten itibaren bir yıl ve fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren de 10 yıllık süre içerisinde açılabilir.

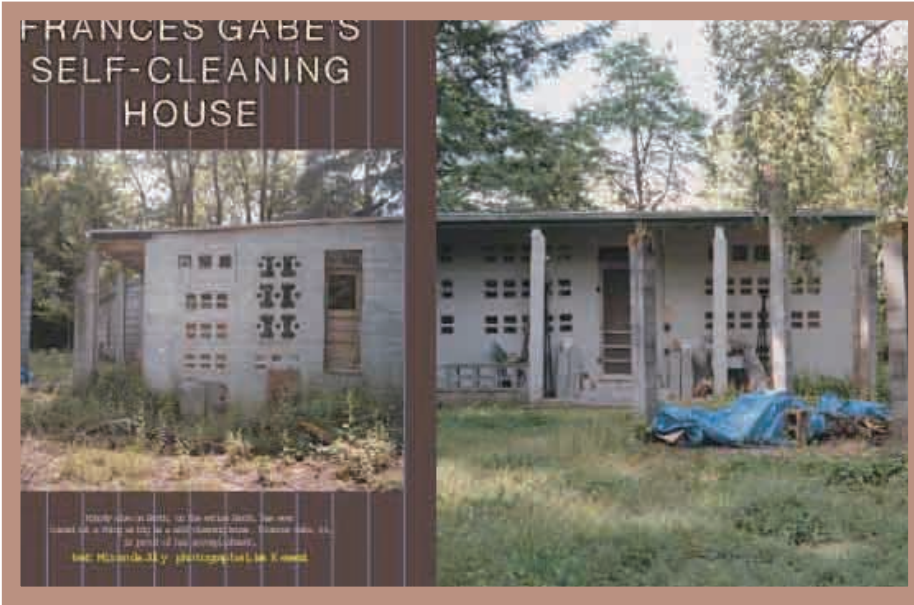
Saldırının Önlenmesi Davası

Medeni Yasa'da, hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimsenin, saldırıda bulunanlara karşı korunması için dava açma hakkı bulunmaktadır. İşyerinde psikolojik tacize maruz kalan işçi, maddi ve manevi tazminat isteme hakkı saklı kalmak suretiyle, dava açarak saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir. Bu dava sonucunda da kararın 3. kişilere bildirimini veya yayımlanmasını da isteyebilir. Kişilik haklarının korunması için açılacak bu dava için yetkili mahkeme işçinin ikametgâhının veya işyerinin bulunduğu yer mahkemesidir.

İşyerinde Psikolojik Tacizin Sonuçları

İşyerlerinde uygulanan psikolojik taciz yönetim stratejisi olabilir. Ancak bu durum çalışanların ruhsal ve fiziksel sağlıklarının bozulmasına yol açacağı gibi işyeri açısından da, istirahatlerin artmasına, vasıflı elemanların işten ayrılmasına, performans düşüklüğüne ve açılacak davalar nedeniyle işyerinin ekonomik kayıplara uğramasına da yol açar. Psikolojik tacizin, işçiye veya işyerine getireceği zararlar, bu yola başvuran işverenler tarafından iyi değerlendirilmelidir. İşyerlerinde işverenin ve çalışanların birbirlerine medeni ölçüler çerçevesinde saygılı davranmalarının sağlanması bu tür eğilimlerin ortaya çıkmasını azaltacaktır.

KENDİNİ TEMİZLEYEN EV MODELİ

Ev temizliği kadınların sırtına yüklenmiş, toplumda karşılığı ödenmeyen, küçümsenen, ağır, zaman alan, sürekli yapılması gereken, sıkıcı bir işler bütünüdür. Tuvaletin, banyonun, lavabonun her kullanımdan sonra temizlenmesi, evin silinip süpürülmesi, çamaşırların yıkanması, asılması, ütülenmesi, yerleştirilmesi, bulaşıkların yıkanması, kaldırılması neredeyse günlük rutin yapılan işlerdir. Evde yaşayan sayısının artmasıyla doğru orantılı olarak, hatta yeni doğanların veya bakılması gereken yaşlıların durumları da göz önüne alındığında logaritmik ölçekte diyebileceğimiz, oranda kadının sırtına binen yük artar.

Türkiye’de orta sınıf kadını benimsediği/benimsemek zorunda kaldığı bu sorunu, evi belirli sıklıkta gelen “temizlikçi kadınlara” temizleterek çözmeye çalışırken, ABD’de Oregon’da yaşayan **Frances Gabe**, içinde yaşadığı ve bir buluş olarak tarihe geçen “kendini temizleyen ev modeli” ile, kendi tanımlamasına göre bu sinir bozucu işlerin üstesinden gelmeye çalışmıştır.

Bu evin her odasının tavanında

temizleyen/kurutan/ısıtan/soğutan bir alet yerleştirilmiştir. Duvarlar, tavanlar ve döşemeler su tutucu bir malzeme ile kaplıdır. Sadece bir düğmeye basılarak odanın her tarafına sabunlu su, arkasından duru su püskürtülür, ve daha sonra oda kurutulur. Döşemelere köşelere doğru çok hafif bir eğim verildiğinden, döşeme üzerinde kalan fazla su iki köşedeki drenaj sisteminden kendiliğinden atılır. Oda içerisindeki aksesuarlar cam faunuslarla korunur.

Klozet, küvet ve lavabo kendi kendini basınçlı su sistemi ile temizler. Kitapların tozu bir sistemle emilir. Şöminedeki bir drenaj sistemi külleri toplar. Bulaşık makinesinde yıkanan ve kurutulan kap kacak raylı bir sistemle dolaba yerleşir. Aynı şekilde çamaşır makinesi elbise dolabı ile birlikte tasarlandığından yıkanan ve kurutulan çamaşırlar aynı zamanda dolaba yerleşmiş olur. Koltuklar bir düğmeye basmakla yıkanır.

Bu ev sadece içinde yaşayanların işini müthiş kolaylaştırmakla kalmaz aynı zamanda da engellilere ve yaşlılara da makul bir yaşam alanı sağlar.

14 yaşında gittiği Portland Kız Kolejinin dört yıllık eğitimini iki yılda tamamlar. Mimar olan babası ile yapı tasarım ve inşaat işlerinde çalışır. Evini ziyaret edenlere çocukluğunda kendisine çorapların ve sümüklü mendillerin yıkattırıldığından ve bundan çok yorulduğundan ve nefret ettiğinden bahseder. Çocukluğunda kendini temizleyen evin hayalini kurar.

II. Dünya Savaşından sonra elektrik mühendisi olan eşi ile birlikte yapı onarımı işinde 45 yıl çalışır. Hayalini kurduğu evi kağıt üzerinden hayata geçirmesi 30 yılını alır.

92 yaşındaki Frances Gabe hayal gücünün sınırının olmayacağını, hayallerin insan yaşadığı sürece bitmeyeceğinin en canlı ve güzel örneklerinden birisidir. Duvarına bu buluşu için aldığı patenti astığı evinde artık kirli çorap ve sümüklü mendil yıkamak yerine, yazan, resim ve heykel yapan, müzikle uğraşan, sanki Rönesans’tan bu güne sıçramış bir kadın olarak, köpeği Molly ile yaşamaktadır.

Gülru Yıldız

İnşaat Mühendisi
KADIN MÜHENDİSLER GRUBU’ndan alınmıştır
gulru@dsi.gov.tr

Frances Gabe

SENDİKAL BİLİNÇ

YARD.DOÇ.DR. BETÜL URHAN

Kocaeli Üniversitesi İ.İ.B.F. Çalışma Ekonomisi
ve Endüstri İlişkileri Bölümü

EMEKSİZ DEMOKRASİ OLUR MU?

Bu seçimde de işçiler ve onların talepleri programlarda yer almadı, alanlara yansımada; oysa demokrasi olmadan çalışanların temsil edilmesi mümkün değildir ama emekçilerin temsil edilmediği bir “demokrasi” de gerçek demokrasi değildir.

İlkçağ düşünürlerinden Platon (Eflatun) tasarladığı toplumu sınıflara ayırmıştı. Öngördüğü sınıflı toplumda birileri yönetici, birileri savaşçı (asker) diğerleri de işçi (üretici sınıf) olacaktı. İşçiler hiçbir hakka sahip olmayan kölelerden oluşmaktaydı. Bütün medeni ve siyasal haklara sadece özgür insanlar sahipti. Köle insan, özgür kişi ile hayvan arasında bir yerde durmaktaydı. Üstelik Platon'a göre bu işçi/kölelerde “iyi” yan o kadar zayıftı ki, o ancak bir özgür insana “köle” yapılmak suretiyle dizginlenebilir ve “adam” olması sağlanabilirdi.

Ancak Platon'un öngördüğü bu eşitsiz yapının kurulabilmesindeki sorun şuydu: Kimlerin işçi, kimlerin yönetici olacağı nasıl belirlenecekti, daha da önemlisi bu sınıfsal hiyerarşik düzenin insanlar tarafından benimsenmesi nasıl sağlanacaktı? Platon çözümü “yararlı bir yalan” söylemekte buldu. Buna göre Tanrı insanları yaratırken bazılarının mayasına altın, bazılarının gümüş ve geri kalan büyük bir çoğunluğa da demir katmıştı. Dolayısıyla altın mayalılar “yöneten” grup, gümüş mayalılar “asker” ve demir mayalılar da “işçi” olmak durumundaydı. Bu eşitsiz yapı, topluma “Tanrı böyle istemiş” demek suretiyle benimsenilecekti.

Binlerce yıl boyunca Platon'un bu maya hikâyesi tutmuş ve farklı versiyonlarıyla birçok devletin toplumsal yapısını oluşturmuştur. En son

olarak günümüzde uygulanmakta olan biçimsel demokrasi, yukarıdaki eşitsiz yapıyı ortadan kaldırmayı başaramamış görünmektedir. Değişen hiçbir şey yoktur. Sadece kimin mayasına altın katıldığına Tanrı değil parti liderleri karar vermektedir. Sonra da belirlenen bu “altın mayalılar”, içerisinde işçilerin de olduğu “halk” tarafından onaylanmaktadır. Halk, kendisini kimin yöneteceğine yönelik sürece hiçbir biçimde katılamamakta ve sadece önüne konanlar arasından seçim yapmaktadır. Demokrasi tanımını “halkın halk tarafından yönetimidir”. Oysa günümüzde uygulanmakta olan demokrasinin hiçbir yerinde halk

yoktur. Adeta bir “halksız demokrasi” uygulaması vardır.

Avrupa'da sanayi devrimiyle birlikte tarih sahnesine çıkan işçi sınıfı da benzer bir akıbete uğramış ve sistem içerisinde yok farz edilmiştir. Giderek işçi sınıfı bilinçlenmiş ve haklarını talep etme noktasında eylemlere başlamıştır. Önceleri sadece çalışma şartlarının düzeltilmesi talebi ile yola çıkan işçiler (ki ilk zamanlar 18 saat çalışmaktaydılar) zamanla herkesin mayasında altın olduğunu ispat etmek istercesine yönetime talip olma-ya başlamışlardır. Uzun vadeli hedef ve amaçlarına ulaşmak amacıyla kendi örgütlerini oluşturmuşlardır.

Özellikle Rusya'da işçilerin iktidarı ele geçirmesiyle birlikte yönetenler emekçilerin hakları üzerine bir kez daha düşünmek durumunda kalmışlardır. Bu durumda burjuvazi her şeyini kaybetmektense işçilerin talep ettiği bazı demokratik talepleri karşılamayı kabul etmiştir... İşte bu tarihten sonradır ki Avrupa demokrasisi ortaya çıkmıştır. Avrupa'nın ulaştığı demokrasi, işçi sınıfının hak mücadeleleri sayesinde elde edilmiştir.

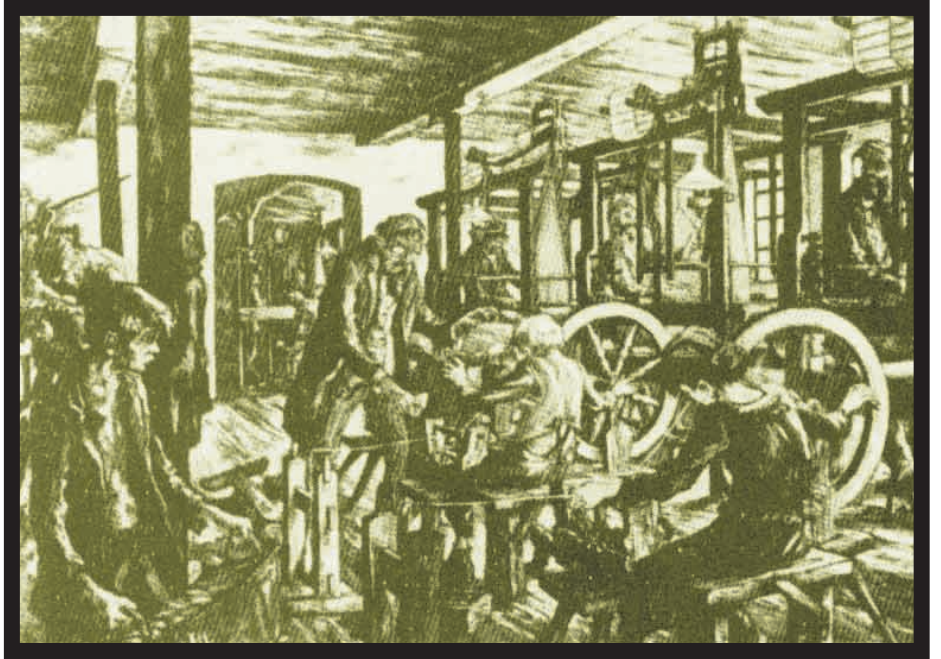
Hak edilen yere kavuşmak

Sosyalist bloğun dağılmasının ardından, bugün gerek Avrupa'da gerekse dünyanın başka yerlerinde işçiler yıllar süren mücadelelerinin sonucu elde ettikleri haklarını birer birer kaybetmeye başlamışlardır. İşçilerin en büyük dayanışma örgütü olan sendikalar da bu süreçten nasibini almış ve eski güçlerini yitirmeye başlamışlardır. Sendikalar, yaşanan özelleştirme dalgasıyla birlikte Türkiye'de de eski gücünü yitirmiş ve gerek üye sayılarıyla gerekse sistem içerisindeki yerleriyle büyük gerileme yaşamışlardır. 22 Temmuz'da yaşanan seçimlerde de bu durum hissedildi ve kendini emek yanlısı gösteren merkez siyasi partiler dahi işçi temsilcilerini aday göstermekten kaçındılar.

Oysa oy çokluğu üzerine dayanan bu seçim sisteminde iktidar partileri, çoğunluğu oluşturan işçi sınıfı tarafından belirleniyor. Gösterilen birkaç adayın seçilmesi güç yerlerden aday gösterilmesini de siyasi partilerin çalışanları ve onların temsilcilerini artık önemsemediklerinin bir işareti olarak gösterebilmemizi olanaklı kılıyor. Daha da önemlisi, toplumun büyük bir kesiminin ve sorunlarının mecliste temsil edilemeyecek olması, demokrasinin vazgeçilmez unsurları olarak gösterilen siyasi partileri ve bu partilerin genel başkanlarını rahatsız etmiyor. Bir gariplik de, adaylarının büyük çoğunluğunun işçi ve emekçilerin oluşturduğu partilerin çalışanlar ve temsilcileri tarafından ilgi görmüyor olmasıdır. İşçilerin demir mayalı olduklarına inanılan dönemin geri geldiği bu süreçte işçiler ve sendikalar, politikalarını yeniden biçimlendirerek, kendilerini demokratik sistem içerisinde hak ettikleri yere taşımanın yollarını aramalıdır.

İşçi sınıfının yakıcı sorunları

İktidarlar tarafından sendikalar ve çalışan sınıfın dikkate alınmaması örgütsüzlük ile eş zamanlı işleyen bir süreç. Sürekli bir tarafa savrulan kitlelerin liderler ile buluştuğu tek yer olan meydanlar izlendiğinde, demokrasinin artık çalışan sınıfları kazanmaya ihtiyaç duymadığı görülüyor. Öyle ki seçim meydanlarında, işsizlik, yoksulluk, örgütsüzlük ve güvencesizlik gibi çalışan sınıf için can yakıcı olan sorunların yalandan bile olsa gündeme gelmiyor. Son dönem tarım politikalarından yoksullaşan çiftçi ve köylülerin sorunlarını meydanlara taşıyan kaç parti var? Tam tersine liderlere bu dönemde

sesini duyurmak isteyen çiftçilerin "gitmesi" söyleniyor, hatta kulakları çekiliyor. Lider söylemlerinden anlaşılıyor ki türban meselesi, sağlıktan, eğitimden, yoksulluktan, sendikalı olduklarından dolayı işten atılan binlerce işçinin gelecek güvencesinden, özelleştirmelerden çok daha önemli bir konudur. Aslında gözlemler, mecliste temsil edilmeyen çalışanların örgütsüzlüğü de dikkate alındığında, sorunlarının değil çözümlenmesi, artarak devam edeceğini gösteriyor.

Demokrasi halkın halk tarafından yönetimi ise bu süreçte sorulacak soruların ve verilecek cevapların olması gerekir?

Halkın önemli bir kesimini etkileyen ve etkileyecek olan yasa ve reformların, halka veya çok moda olan

bir deyimle sivil toplum örgütlerine sorulmadan "ben yaptım oldu" mantığı ile çıkarıldığı ve uygulandığı, işçi, memur, köylü ve çiftçilerin hak ve çıkarlarını geliştirmek ve korumak için örgütlenmelerinin önünde fiili ve yasal engellemelerin olduğu, kendilerini temsil edecek ve ifade edecek platformlardan yoksun bırakıldığı, toplumun hemen hemen her kesiminde örgütsüzlüğe ve geleceğe güvensizliğe mahkum edildiği, çalışanların yarısından fazlasının kayıt dışı çalıştığı, demokrasiye işlerlik kazandıracak kurum ve kuralların etkisiz kaldığı; başka bir deyimle ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel politikalarının oluşturulmasının herhangi bir aşamasında halkın yer almadığı bir ülkede

demokrasi ne anlama gelir? Yoksa demokrasi sadece beş senede bir sandığın önümüze konması ve önceden demokratik olmayan yöntemlerle belirlenmiş adaylara oy vermemizin istenmesi midir? Adayların arasında toplumun en büyük kesimini oluşturan işçi ve köylünün temsilcilerinin yer almadığı bir meclis, demokratik bir meclis olabilir mi?

Yukarıda yazılanların tersi bir durum yaratılmadığı sürece demokrasi sıradan, iktidarı meşrulaştıran, içi boş bir sözcükten başka bir anlama gelmeyecektir. Demokrasi olmadan çalışanların temsil edilmesi mümkün değildir ama, emekçilerin temsil edilmediği bir "demokrasi" de gerçek demokrasi değildir. 🗳️

Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulamaları Tebliği yürürlüğe girdi:

Paran yoksa hasta olma

İktidarlar sosyal güvenlik sistemimizi düzene sokacağız vadleriyle geçen yıllarda daha da tahrip ettiler. Son varılan noktada özel hastane işbirlikleri yoluyla, hastanede yatmak turistik otelde yatmak gibi olacak, gerçek maliyet ölçüsü olmadığından, tahliller, röntgenler, emarlar hastanın belini bükebilecek

Kazanılmış haklar ortadan kaldırıldı. Sosyal güvenlik değil sosyal güvensizlik yaratıldı.

Yaşlılık aylığı bağlanması şartları ağırlaştırıldı.

Prim gün sayıları artırıldı. Aylık bağlama yaşı yükseltildi.

Zaten komik düzeyde, açlık sınırında bir geçim standardı sağlayabilen emekli aylığını, 9000 işgünü (yaklaşık 25 yıl) prim ödeyen bir işçi kadın 65, erkek 68 yaşından sonra alabilecekti. Bu yaştan sonra, ne kadar sağlığını korumuş olursanız olun, yaşlılık belirtileri günlük yaşantınızı kendinize yeterli bir şekilde sürdürmeyecek hale getirecektir. Mutlaka bir refakatçiya veya bir huzurevine ihtiyaç duyacaksınız. Oysa ne geçmiş sosyal güvenlik sistemi, ne de yerine konulan sistem yaşlı bakımı için herhangi bir yardım ve olanak içermemektedir.

Sağlık hizmeti sunumunda ise Yapılmak istenen saklanmadan açıkça ifade edilmiştir. Devlet sağlık hizmeti üretmekten ve sunmaktan çekilecek!

Ancak, sağlık sisteminin özelleştirilmesinde tek ve büyük engel SSK hastaneleri idi. SSK'nın verdiği sağlık hizmeti ayaktan tedavilerde yığılmalara olmasına karşın yatarak tedaviler-

de işçi ve emekçiler açısından olması gereken bir durumdaydı. Yardımlaşma ve dayanışmanın en üst düzeyde olduğu bir anlayış ve uygulamaya dayanıyordu. En masraflı hastalıklarda bile işçiler cepten ödeme yapmadan tedavi olabiliyordu.

SSK'nın ortadan kaldırılmasıyla, sağlık alanı rahatlıkla özel sektöre devredilebilecek bir ortama kavuşmuş olacaktı ve oldu da.

Önceleri Sağlık Bakanlığı elinde toplanmış hastaneleri satışa çıkarmak

istediler. Özel hastane sahiplerine açıktan çağrılar yaptılar, "gelin sizlere hastane satalım" diye. Alıcı bulamadılar, tepki ile karşılaşmamak için vazgeçmiş gibi göründüler.

İkinci yol yumuşak geçti. Hastanelerde cepten ödemeleri, yavaş yavaş artırarak, devlet hastanesini özel hastanelerden farkı kalmayacak bir duruma getirmeyi planladılar. Bu şekilde hastaneler kamu katkısıyla değil kendi gelirleriyle ayakta kalacak hatta kârlı hale geçmiş olacaktı. Kârlı hale

gelmeyi başaramayan hastaneler de içi boşaltılarak sevk kuruluşları haline dönüştürülecekti. Buralara başvuran hastalara, alet bozuk, yer yok, personel yok gerekçeleriyle aylar sonraya randevu verilecek iyice yetmezliğe düşürüldükten sonra kapatılacaktı. Bu türden uygulamalarla insanlar devlet hastanelerinden umudunu kesecekti. Ayakta kalmış devlet hastanelerinde ise katkı payları giderek artırılacak, özel hastanelerden farkı kalmayacak düzeye getirildikten sonra elden çıkarılacaktı.

Gidişin böyle olduğunu biz geçmiş yıllarda hep söyledik. İçinde bulunduğumuz dönemde bunların adım adım gerçekleştiğini yaşayarak görmekteyiz.

Sağlığın ticarileşmesi

Bu gidiş işçi, memur, köylü dargelirli vatandaşlarımızın aleyhine bir gidiştir. Sağlığın ticarileştirilmesidir, piyasalaştırılmasıdır.

“Paran kadar sağlık hizmeti alabilirsin!” demektir.

“Paran yoksa hasta olma!” demektir.

Bu gidiş, sağlık hizmetleri karşılığında toplumun soyulması demektir.

Çünkü sağlık hizmetlerinin fiyatlandırılması için ortada hiçbir kriter kalmayacaktır. İster hastanelerde, ister ilaç fabrikalarında, tedavilerin ve üretilen ilaçların fiyatlandırılabilmesi için üretim maliyetlerinin ortaya konması gereklidir. İlaç ve hizmetlerin gerçek maliyetlerini üreten bilir.

Üretimden çekildiğinizde, sağlık gibi önemli bir konuda sömürülmeye açık bir konuma gelirsiniz. Nitekim özel sektör bu türden sömürülerini rahat yürütebilmek için kamuyu tedavi hizmeti üretiminden ve ilaç üretiminden yoksun bırakmak istemektedir. SSK ilaç fabrikası bu nedenle kapatıldı.

Yaklaşık 5500 kalem tedavi hizmetinin ve 3500 paket hizmetin fiyatlandırılması bu nedenle yapıldı.

Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulamaları Tebliği adında bir tebliğ yayınladı. Bu tebliğin asıl amacı sağlık hizmetlerinin parasal karşılıklarını, fiyatlandırılmalarını yapmaktır. Tebliğ, 15 Haziran 2007’de yürürlüğe girdi.

Tebliğde yer alan fiyatlandırmalardan birkaç örnek verirsek:

Polikliniklere başvuran hastalardan 95 YKR katılım payı alınacak.

Diş tedavilerinde kron dolguda 11 YTL katılım payı alınacak.

Görüldüğü gibi sembolik denilebilecek ve sigortalılar tarafından ödenilecek miktarlardır. Ancak buna

ilave olarak tüm tetkik, tahlil, ilaç ve araç gereçlerden yüzde 20’ ler civarında katılım payları ile konaklama payları (turistik otel gibi yatak ücretleri) tahsil edilecektir. Bu hizmetlerin gerçek maliyetleri bilinmediği için fiyatlandırmaları yüksek tutulacak, cepten ödenen yüzde 20’ler bile

büyük miktarlara ulaşacaktır. Ve ulaşmaktadır.

Ayrıca Sosyal Güvenlik Kurumu ile sağlık hizmeti veren hastaneler sözleşmeler yapacaktır (yapmıştır). Bu sözleşmelerde sigortalıya verilen sağlık hizmetleri için, tarifelendirilmiş fiyatlar üzerinden ödeme yapılacaktır. Bu tarifeler özel sektörün tarifelerine göre oldukça düşüktür. Özel sektör bu tarifelere göre Sosyal Güvenlik Kurumu’ndan tahsilat yapacaktır. Ancak bu tahsilatla yetinmeyecek hastalardan ilave ücret talep edecektir ve etmektedir. Bu ilave talepleri veremeyecek durumda olan sigortalıların müracaatları çeşitli bahanelerle kabul edilmeyecektir.

İyi standartlarda sağlık hizmeti veren özel sağlık kuruluşları, Sosyal Güvenlik Kurumu’yla anlaşması olmasına karşın, yüksek miktarlarda cepten ödemeler talep etmektedir. Bu ödemeleri yapamayacak durumda olan sigortalıları kabul etmemektedir.

Bahsi geçen Tebliğ, SGK ile sözleşmesi bulunan sağlık kuruluşlarının her türlü müracaatı kabul etmesi zorunluluğundan bahsetmektedir. Ancak kabul edilmemesi durumunda herhangi (sözleşmelerin fesh edilmesi gibi) yaptırımdan bahsedilmemektedir. Ayrıca bu sözleşmeler çoğu kez paket sözleşmeler şeklinde olmaktadır. Bu durumda paket hizmetlere dahil olmayanlar için ya hastaneler arasında mekik dokunacak veya cepten ödemeler ile paket dışında kalan hizmetler sağlanabilecektir. Giderek daha fazla kalem tedavi paketlerinin dışına atılacaktır. Sağlık hizmetlerinin elbette bir maliyeti vardır.

Ancak bu maliyetler kamu kaynakları ile karşılanmalıdır.

Bu kaynaklar hem toplanan primlerdir hem de devlet bütçesidir.

Kimse kendi isteği ile hasta olmaz. Hastalık bir toplumsal risktir ve toplum tarafından tedavi edilmelidir. Hastaların ekonomik durumuna bakılmadan tedavi edilmelidir.

Dr. Ahmet Ekinci

Kadınların parlamento serüveni

Siyaset genellikle erkekle tanımlanıyor. O nedenle pek çok ülkede siyasi temsil alanı olan parlamentolarda kadın oranı çok düşük. Türkiye’de kadınlar bazen üç bazen beş kişiyle temsil edildiler. 22 Temmuz seçimlerinde ise parlamentodaki kadın sayısı ilk kez 50’yi buldu. Ama hâlâ meclisin yüzde 10’u bile değiliz...

Eski zamanlarda kötü krallar, kötü padişahlar varmış... Bunlar o kadar kötüymüş ki, astıkları astık kestikleri kestikmiş. İnsanlar çok çalışırlar ama az kazanırlar, güçlülükle ayakta kalırlarmış; hak hukuk diye bir şey yokmuş. Bu bir süre böyle gitmiş. Gel zaman git zaman, insanların canına tak etmiş. Yeter artık, biz de kendi yaşamımız üzerinde söz sahibi olmak istiyoruz, bu nedenle kararlara ve yönetime katılmak istiyoruz demişler. Ayaklanmışlar, isyan etmişler, yönetimleri devirmeye başlamışlar. Ama herkesin hakkını alması öyle kolay olmamış. Bazı koşullar öne sürülmüş. Önce, sadece zengin olan haklarını elde edebilir denmiş; ayrıca bu kişi ergin olmalı, çok genç olmamalıymış. Dahası beyaz tene sahip olma koşulu varmış. Emeğiyle çalışanların da haklarını elde etmeleri için bir süre geçmesi gerekmiş. Bu sırada devrimler gerçekleştirilmiş, mücadeleler yapılmış, insanlar çeşitli birliklerde, örgütlerde birleşmiş, dernekler, sendikalar kurmuş, dergiler, kitaplar yayınlamışlar, hak mücadelesine girmişler. Sonunda çeşitli sözleşmeler, yasalar, anayasalar yapılmış, bu hakların garanti altına alınması için.

Ama verilen tüm bu mücadeleye karşın bir türlü haklarını

alamayan bir grup varmış: Kadınlar. Zengin olmak, beyaz olmak gibi kıstasların ötesinde bir başka kıstasın da var olduğu anlaşılmış: erkek olmak! Tüm bu mücadeleler içinde yer almalarına karşın kadınlara, sizin haklarınızı elde etmenize henüz sıra gelmedi, biraz bekleyin denerek çeşitli gerekçeler öne sürülüyormuş. “Bizler gibi haklara sahip olmanız, bunları uygulamaya koymanız, cinsinizin erdemlerine aykırı” denmiş. “Yumuşak, itaatkâr, narinsiniz, bizler sizi koruruz, sizin için çalışır, si-

zin yerinize karar verebiliriz. Eğitim almak, meslek sahibi olmak için yorulmanıza, zaten bizden daha eksik olan aklınızı karıştırmaya gerek yok” denmiş. Okuma yazma öğrenmelerine bile karşı çıkanlar olmuş. Zaten “sizin yeriniz ev, göreviniz çocuk yetiştirmek ve biz erkeklerin rahatını, ihtiyacını, evde sağlamak olduğu için bizler gibi haklar elde etmenize, bunları yaşama geçirmenize gerek yok denmiş. Şekillenen yasalara, anayasalara bu görüş geçirilmiş, miras, mülk edinme, çalışma, oy kullan-

ma, velayet hakkı, sadece erkeklere tanınmış. “Pek güç ve akıl gerektiren bu hakları, sizin için, biz erkekler kullanabiliriz, sizin yorulmanıza, kendinizi sıkmanıza, bu nedenle bu hakları elde etmenize gerek yok” denmiş.

Yasalardan eşit biçimde yararlanmak

Bu bakış açısı ülkeden ülkeye, dinden dine pek farklılık göstermedi, birey hak ve erdemlerini gündeme getiren aydınlanma düşüncesi de bundan payını aldı. Eşitlik ve özgürlük birey olmanın temel ilkeleriydi. Ama bu ilkelere sadece erkekler sahip olmalıydı. Soyut eşitlik, kamusal alanda bulunan yurttaşların, yani erkeklerin karşılıklı rızalarına dayalı olarak oluşturdukları, ilişkilerinin yasalarla çevrelendiği bir kamusal alan tanımını getiriyordu. Eşitlik, sadece erkeklerin bulunduğu alan olan kamusal alanda ve burada bulunanların ilişkilerinde aranır oldu. Bu ilkelere, kadın ve erkeklerin birlikte bulunduğu özel alan, ev içi yaşam nasibini alamadı. Bu alana hiç dokunulmadı. Üstelik, daha da ileri gidildi. Kadınların yasalardan eşit biçimde yararlanmalarını için özel bir çaba gösterildi. Var olan kültürün de desteğiyle kadınlar, çalışma yaşamından, eğitim kurumlarından, özel mülk edinme

ve seçme/ seçilme hakkından 20. yüzyılın başına dek mahrum bırakıldılar. 21.yüzyıla girdikten sonra da durum pek değişmedi. Bir iki ülke dışında kadınların sayısı yüzde 50'ye ulaşamadı. Ülkemizde bu bırakın yüzde 50'yi, yüzde 5'i bile bulmadı. Temmuz 2007 seçimlerinde de sağdan sola, siyasal partiler, örgütlenmeden gelen deneyimli ve bilgili kadınlara listelerinde ön sıralarda özellikle yer vermediler. Listeye girebilenlerin tamamına yakın bir kısmını ise, medyada çeşitli biçimde ön plana çıkan kadınlardan seçmeyi tercih ettiler. Ama buna rağmen bağımsızlarla birlikte kadın sayısı 50'ye yükseldi. Bu şimdiye kadar erişilen en yüksek rakam.

Türkiye'deki deneyim

İlk parlamento 1876 tarihi ilk anayasa olan Kanun-i Esasiyle birlikte kuruldu. Ancak kısa süre sonra askıya alındı, ta ki 1908 tarihine kadar. 1877'da yılında oy hakkı, cinsiyet ve sınıf kriterleri üzerinde tanınmıştı: Erkekler oy verecekti, ancak bu erkekler emlak sahibi de olmalıydılar. İkinci anayasa dönem olarak adlandırılan İkinci Meşrutiyet, 1908'de yeni bir parlamentoyu da getirdi. Bu parlamentonun üyeleri yine sadece erkekler için açıktı. Belli bir miktarın üzerinde vergi veren erkeklerin seçtiği ve seçil-

diği milletvekilleri yönetti ülkeyi. 1923 yılında erkekler için istenen sınırlama kalktı. Meclisin kapısının kadınlara açık olması ise, 1934'te gerçekleşti. 5 Aralık 1934'te anayasada yapılan değişiklikle, "22 yaşını bitiren kadın/ erkek her Türk mebus seçmek hakkına haizdir" dendi. Seçmek için 22 yaş istenirken, seçilmek için 30 yaş kuralı kondu. 1923, 1927, 1931, 1935, 1939 seçimleri iki dereceli olarak yapıldı. Yani halkın, milletvekilleri seçecek kişileri seçtiği ilk seçimler ve bu kişilerin tek parti tarafından saptanmış adayları seçtiği ikinci seçimler. Mecliste kadınların sayısı, 1935'teki seçimlerde 18 milletvekili ile yüzde 4'tü. Demokratik seçimlerin yapıldığı (tek parti yerine, muhalefet partilerinin de seçime katıldığı) 1946 tarihinden itibaren ise düşüş görülmeye başlandı. 1939'da 15 milletvekiliyle yüzde 3.2, 1943 seçimlerinde 16 kişiyle yüzde 3.3, 1946'da 9 kişiyle yüzde 1.8 oldu. Çok partili yaşamın gerçek anlamda başladığı 1950 seçimlerinde ise bu sayı 3 kişiyle, tarihteki en az yüzdesine, yüzde 0.6'ya ulaştı. Daha sonraki yıllarda ise istenilen artış hiçbir zaman gerçekleşemedi: 1954'te, 4 kişiyle yüzde 0.7, 1957'de 8 kişiyle yüzde 1.3, 1961'de 3 kişiyle yüzde 0.6, 1965, ve 1968'de 8 kişiyle yüzde 1.7, 1969'da 5 kişiyle yüzde 1.1, 1973'te 6 kişiyle

yüzde 1.3, 1977'de 4 kişiyle yüzde 0.8, 1983'te 12 kişiyle yüzde 2.9, 1987'de 6 kişiyle yüzde 1.3, 1991'de 8 kişiyle yüzde 1.7, 1995'te 13 kişiyle yüzde 2.1, 1999'da 24 kişiyle yüzde 4.3, 2002'de 22 kişiyle yüzde 4.36. Görüldüğü gibi bu oran hiçbir zaman yüzde 5'i bile bulamadı. 22 Temmuz'da tablo kadınlar lehine biraz değişti, şu anda parlamentoya girecek kadınlarla birlikte yüzde 9'u geçiyor.

İlk kadın bakanlar hükümetine dışarıdan getirildi. 1971 askeri darbesi sonrası oluşan Nihat Erim hükümetinde Türkan Ak-yol, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na ve Sadi İrmak hükümetinde ise, Nermin Neftçi, Kültür Bakanlığı'na getirildiler. 1965 sonrasında, Behice Boran, Sevinç Düşünsel ve Nermin Neftçi, milli bakiye sistemi sayesinde meclise girebildiler. Behice Boran, bir siyasal partinin, İşçi Partisi'nin başkanlığı yapan ilk kadındır. (Daha sonra Tansu Çiller DYP'nin ve Sema Pişkinsüt Demokratik Toplum Partisinin başkanları olacaklardı.) Sevinç Düşünsel Senato üyeliğine getirildi. Nermin Neftçi ise, Millet Meclisi başkan yardımcılığını yürüten ilk ve tek kadın oldu.

Dışarıdan kadın bakan

Kadınların siyasal temsil oranının artmaması, siyasal partilerdeki erkek egemenliğini kıramama, çözüm olarak kadın partilerinin kurulması girişimine de yol açmıştır. Örneğin Kadınlar Halk Fırkası, 1923 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Ancak seçme ve seçilme hakkının sadece erkeklerle tanındığı belirtilerek partinin kurulmasına izin verilmemiştir. 1990'dan itibaren dünyada kurulan kadın partilerin sayısında artış göstermiştir: Rusya Kadınları Partisi, İzlanda Kadın Partisi, İsveç'te Feminist Parti bu türden partilere örnek olarak verilebilir.

SANDIK BAŞINA

"Sandık başında tetkik edeceğim listede, kadın adayların isimlerini görmezsem reyimi kullanmayacağım. Ben de herkese söyleyeceğim, listedeki kadın isminden başka gördükleri isimleri silsinler ve bu haksızlığı böylece protesto etsinler. Kocalarımıza, çocuklarımıza müstakil kadın adaylara reylerini vermelerini söyleyelim" "Sandık Başına"

24 Nisan 1950 tarihli Kadın Gazetesi.

1950 seçimlerinde kadınların mecliste tarihinin en az oranına düşmesi karşısında kadınların tepkileri ve çözüm önerileri üzerine bir açıklama: Çözüm, partiler üstü bir kadın örgütlenmesidir.

"Partiler üstü kadın teşkilatına olan ihtiyacımız, bugün bütün şiddetiyle kendini gösteriyor. Bu teşkilat iyi işler ve bizim memleketimize göre hangi mevzularda üzerinde çalışması lazım geliyorsa, böyle çalışır bir halde elimizde olsaydı, katiyen bugünkü durum hasıl olmazdı. Mesele bütün memlekete şumulü olan köylü kadının, işçi kadının, annenin, çocuğun, genç kızların, kadın küçük düşüren ahlaki meselelerin dert ve davalarını eline almış misyonerler gibi samimiyetle çalışan bir kadın teşkilatını düşünün. Umumi efkâr karşısında müsbet rolünü ve vazifesini yapıyor ve seçim anında da Millet Meclisi ve Belediye Meclisi gibi teşrii organ içinde bu dert ve davalarını müdafaa edecek temsilcilerini çıkarmak istiyor. Yurdumuzun bugünkü inkişafı ve kanun bakımından engelli olmayan durumu içinde böyle planlı harekete herhalde geniş yer verilirdi. Şu hale göre kadınların partilerin kendi prensipleri etrafında kadın veya erkek üyeleri toplamalarıyla davanın hal olmadığını idrak etmeleri ve bir kadın organizasyonu meydana getirerek cinsimizi ilgilendiren ve kabiliyetlerime göre sosyal meseleleri destekleyecek bir hareket yaratmalıyız"

**Kadın Gazetesi
5 Haziran 1950**

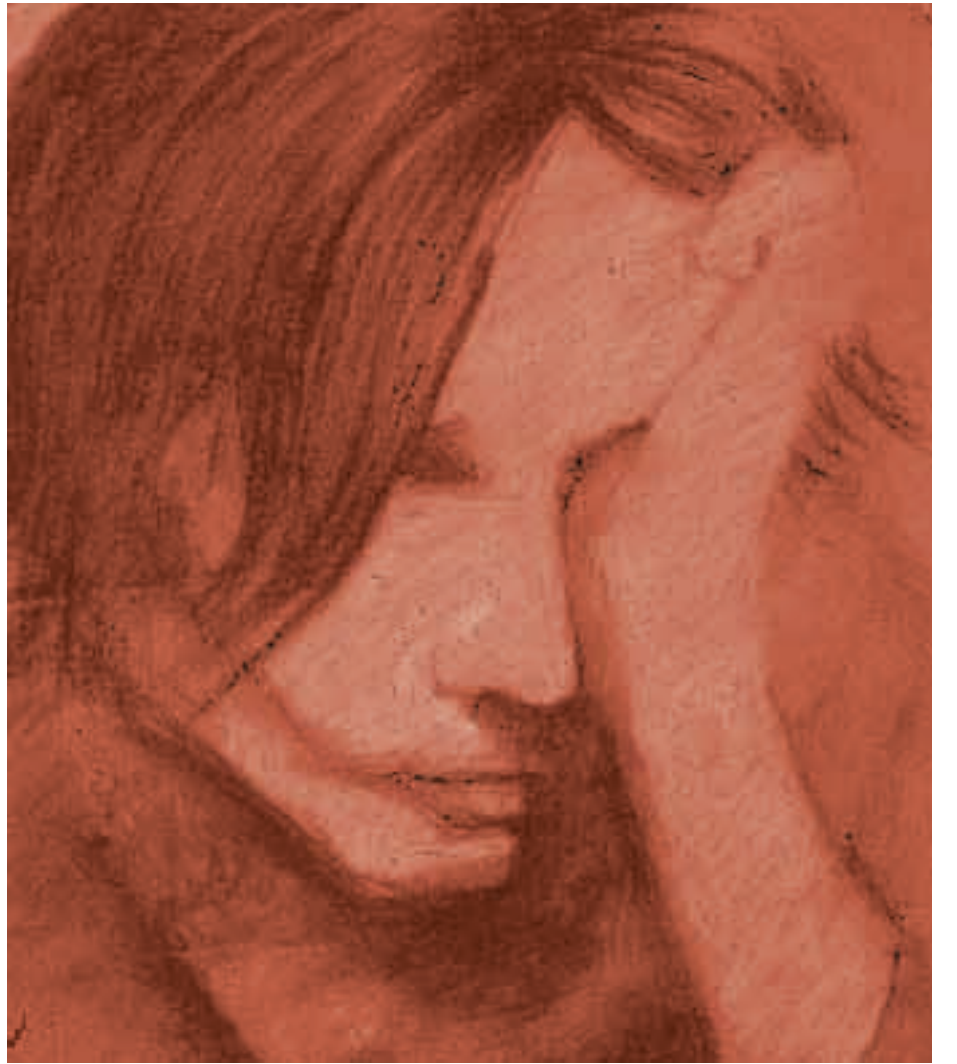
Rekabet ruhları tüketiyor

Kendinizi daima sinirli, yorgun ve depresyonda mı hissediyorsunuz? İşinize karşı isteksizlik mi duyuyorsunuz? Bu sorulara evet cevabı veriyorsanız Tükenmişlik Sendromu'na yakalanmışsınız demektir.

Sibel Ateş

*Kısaca bu sendromu, iş yaşamında yoğun baskı sonucu ortaya çıkan fiziksel ve duygusal bir çöküntü hali diye tanımlayabiliriz. Tükenmişlik düzeyi arttıkça iş doyumunu düşer, ortaya çıkan depresyon, anksiyete sonucunda ise ruhsal veya bedensel sağlığımız bozulabilir. Çoğumuzun yaşadığı 'Tükenmişlik Sendromu' başarıda düşme, işe karşı ilgisizlik ve yeterlilik duygularında azalma ile ortaya çıkıyor. Tükenme sonucunda yaratıcılık yok oluyor ve kişi işinde ilerlemediğini, hatta gerilediğini ve harcadığı çabanın bir işe yaramadığını düşünüp yılgınlığa düşüyor. Biz de Tükenmişlik Sendromu konusunda **Psikiyatr Doç. Dr. Kemal Sayar**'ın görüşlerini aldık.*

Doç. Dr. Kemal Sayar, Tükenmişlik Sendromu'nu "Kişilerin bir süre sonra işlerinden yeterli doyum sağlamamaları nedeniyle ruhsal enerjilerinde tükenme, hayattan keyif alamama, iş doyumuyla beraber hayattan aldıkları doyumun ciddi bir biçimde azalması olarak tarif edebiliriz" diyor. Bu rahatsızlığın daha çok yorucu meslekleri olan kişilerde özellikle hekimlikte, hemşirelikte, öğretmenlikte ve yöneticilerde görüldüğünü belirtiyor Sayar. Uzmanımız, kişinin sosyal hayatının, arkadaş ilişkilerinin iyi olmaması, hayatın başka alanlarında kendini ifade edememesi, kişinin tek doyum kaynağının iş olması, bütün yaşam enerjisini sadece işten sağlıyor olması ve orada yaşadığı hayal kırıklıklarını tamponlayacak başka bir sistemin olmaması, mesela aile ve özel hayatın yoksunluğu konusundaki problemlerin Tükenmişlik Sendromunu tetikleyen faktörler olduğunu vurguluyor. İş orta-

mında çok fazla yorulan, kendisinden çok fazla bir şeyler vermesi gereken insanların bir süre sonra hem kendine hem işine yabancılaştığını belirten Sayar, iş ortamının yorucu ve tüketici etkilerinden dolayı insanın yaşam enerjisinin azaldığını sözlerine ekliyor. İnsanların yaptığı işten dolayı iltifat görmemesi sonucunda kişide yılgınlık

duygusunun ortaya çıktığını anlatan Kemal Sayar, "Mesela çok büyük bir fedakârlıkla gece gündüz çalışan bir hemşire düşünün, fakat hiçbir şekilde bu kişi ödül almıyor, iltifat görmüyor dolayısıyla bu tür insanlar 'Niçin bu kadar çok uğraşıyorum, niçin bu kadar çaba harcıyorum' diye düşünmeye başlar ve bir süre sonra tüken-

mişlik duygusuyla birlikte iş veriminde azalma görülür” diyor. İş yerinde adaletsizlik duygusuna maruz kalmak ve birilerinin diğerlerine göre daha fazla kayırılması da Tükenmişlik Sendromu’nu ortaya çıkaran nedenlerden.

Hep yukarıda olmak

Tükenmişlik Sendromu, insanların sosyal ilişkilerinden giderek uzaklaşır kariyerizme yönelmesiyle de ortaya çıkıyor. Çabaların karşılığı alınmadığında ise büyük bir hayal kırıklığı yaşıyor. Kemal Sayar, “İnsanlar kariyerizm duygusuyla hep yukarılara tırmanmak istiyorlar ve tırmandıkları yerde durabilmek bile çok büyük bir sıkıntı yaratıyor. Orada durabilmek için çok büyük bir uğraşı vermek zorundalar. Biraz ayakları kaysa biraz sendeleseler hemen büyük bir üzüntü içine giriyorlar. İnsanın bir hevesi olması çok güzel bir şey fakat bunu da aşırı bir hırs haline getirmemek lazım” diyor. Ve uzmanımız sözlerine şöyle devam ediyor. “İnsan ilişkilerine, insan sıcaklığına, parayla satın alınamayacak şeylere biraz daha fazla önem verilmeli ve herkes yüklenebileceği kadar yüke sahip olmalı. Bazılarımız kurtarıcı kahraman rolüne soyunuruz ve pek çoğumuzun içinde böyle bir kahraman gizlidir. Bazen açığa çıkar bazen çıkmaz. Fakat bu tür kahramanlar kendilerini çok fazla hırpalar, çok yorarlar. Aşırı derecede kurtarıcılık yapan, kendinden hep feda edenler çoğu zaman insanlara karşı çok iyi olurlar hatta bazen aşırı iyi davranırlar. Bu tip insanlar genellikle yardım mesleklerine girerler. Bu da onlara bir tür güç ve diğerleri üzerinde kontrol duygusu sağlar. Fakat bir süre sonra bu kişilerde de aşırı yılgınlık ve tükenmişlik belirtileri görülür. Çünkü netice itibarıyla sonsuza kadar herkese evet demek istemezler. Çevrenizdeki insanlar sizin yardımseverliğinize bir şekilde cevap vermezlerse tükenmişlik daha kolay gerçekleşir. Kurtarıcı kahramanlar tükenmişliğe, yılgınlığa ve başka insanlara karşı hissettikleri olumsuz duyguları saklamaya eğilimli insan-

lardır. Kendi arzu ve tutkularını ifade etmekte zorlanabilirler ve çok anlayışlı olma gibi arzuları ve telaşları vardır. Bazen bazı davranışlarının karşındaki insanlardan sevgi, takdir görmek ve iyi bir insan olarak bilinmek çabasıyla kaynaklandığını fark etmezler. Özellikle çok fazla seven, çok fazla bakım gösteren insanların depresyona çok yatkın oldukları bilinmektedir. Bazı insanlar dert mıknahtısı olabilir, dertleri kendi üzerlerine çok çekebilirler ve diğerlerine iyi görünebilmek için herkesin dertini üstlenirler, bir süre sonra

bu dertler onların sırtlarına çok fazla gelir ve tükenmişliğe sebep olur.”

Peki Tükenmişlik Sendromu’na yakalanmamak için ne yapmalıyız? Bu sorumuzu uzmanımız şöyle cevaplıyor: “*Ruhu beslemek, kendine ve sevdiğilerine vakit ayırmak, deniz kenarında simit yiyerek martıları seyretmek, hayat akışının bazen tersine gitmek. Paranın izini sürmektense özgürlüğü tercih etmek. Para için eğilip bükülmek, kendi ilkelerinden feragat etmemek insanın kendisini tükenmişliğe karşı koruyan şeyler.*”

Depresyondan farkı nedir diye sorduğumuzda ise **Kemal Sayar**, “*Depresyonu olan bir insanı tatile gönderirseniz, iş ortamından uzaklaştırırsanız depresyon iyileşmez ama tükenmişlik sendromu içinde olan bir insanı o ortamdan alıp mutlu olabileceği bir ortama koyduğunuz zaman her şey değişir. Tükenmişlik şartlara bağlı bir durum. Şartların getirdiği bir şey”* diyerek sorumuzu cevaplıyor.

Tükenmişliğin ortaya çıkmaması için alınabilecek önlemler:

Tükenmişliği engellemede özellikle kişinin zihinsel ve duygusal kaynaklarını yenileyebilmesi açısından tatiller son derece önemli. Duygusal ve psikolojik yenilemeye neden olan tatiller ayrıca iş yerlerinde verilen molalar bile çalışanlar açısından oldukça yararlı.

 Kişilerin bir işe başlarken karşılaşılabilecekleri sorunlar hakkında bilgilendirilmesi

 Çalışanların takip edilmesi ve onların tükenmişliklerine neden olan durumların yok edilmesi

 Çalışanlara enerjilerini yeniden kazanabilecekleri başka işler verilmesi

 Günlük stresten uzaklaşmayı sağlayabilecek ortamlar hazırlanması

 Kişilere kendi yetenekleri hakkında geribildirim verilmesi

 Yöneticilerin yüksek performans sergileyen elemanlara daha çok iş verme yönündeki eğilimlerini kontrol etmeleri

Direncin, onurun, erdemın yazarı: Jose Saramago

Umut Tarlaları'nın yazarı Jose Saramago geçtiğimiz Mayıs'ta Büyükşehir Belediyesi'nin davetlisi olarak İstanbul'a geldi. 1998 yılında Nobel Edebiyat ödülünü almış olan Portekizli yazar 85 yaşında. 17 Mayıs'ta, Mefisto kitapevinde okurlarıyla buluştu, 18 Mayıs'ta, Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi'nde bir konuşma yaptı.

Behice Çağlar

Portekiz'in en tanınmış yazarlarından biri olan Jose Saramago, 16 Ekim 1922'de, Azinhaga, Ribatejo'da doğdu, üç yaşından sonra Lizbon'da yaşadı. Ekonomik sıkıntı nedeniyle okulu bırakarak, genç yaşta çalışmaya başladı. Sağlık görevlisi, teknik ressam, yayıncı, çevirmen, düzeltmen, gazeteci olarak çalıştı. 1947 yılında, ilk romanı Günah Ülkesini yazdıktan sonra, 26 yıl bir şey yazmadı. 1976 yılından itibaren, kendini ağırlıklı olarak yazarlığa verdi. Umut Tarlaları, 1981 yılında Lizbon Kenti Ödülü'nü aldı, roman okurlar ve eleştirmenler arasında çok büyük yankı uyandırdı, Jose Saramago'nun yapıtları 25 ülkede yayınlandı.

Portekizli yoksul tarım işçilerinin, sömürücü güçlere ilk başkaldırışından, ilk örgütlü greve giden süreçte, işçilerin mücadelelerini anlatır Saramago Umut Tarlalarında. Mücadele dendiye tüm hayat dahildir buna. 'Mayıs çiçeklerin ayıdır' Şair sone olmasa bile basit bir dörtlük yazar. Maria Adelaide'nin karanfil ve güllerle dolu bir bahçesi yoktur, ama 1 Mayıs kutlamaları için yaban çiçekleri toplarım der. Bir de, birkaç dal portakal çiçeği. Saramago, işçi sınıfına verilen en güzel armağanlardan biri olan bu romanı, öldürülen Germano Vidigal ve Jose Adelino dos Santos'un anısına adanmış.

'Körlük' romanında, körlük olgusunu bir metafor olarak kullanan Saramago, çağdaş emperyalizmin ideolojik payandalarına esaslı darbeler indirir. Sürükleyici kurgusuyla, soluksuz okunan romanda, toplum, görmeyen gözlerle cinayetlere, tecavüzlere tanık olur. Ayakta kalabilenler ancak güçlü

olanlardır. Yoğun bir anlatımla, anlatıcının ve kahramanların konuşmalarını ortaklaşa bir monologa dönüştürerek, kişilere ad vermeksizin, kurguyu evrenselleştirmiş, adına liberal demokrasi denilen cehennemi deşifre etmiştir. Yazar, "aslında körlük biraz da bu, hiçbir umudun kalmadığı bir dünyada yaşamak." derken, karanlıkta açtığı yolda, okuyucuyu adeta birlikte bir yürüyüşe davet eder, onca dehşete karşın erdemın yani onur ve direncin romanıdır 'Körlük'.

Başka gerçeklik

Saramago "Bütün İsimler" romanında, şöhret olgusunu, Nüfus Kayıt Merkez Arşivi'nde memur olan, isimlerin gizeminin peşine düşen, son derece yalnız bir roman kahramanının kılavuzluğunda irdeler. Yazara göre bu gizem insanların ortak suskunluğundadır. Romanın ilkten önceki sayfasında şu alıntı vardır:

"Sana verilen ismi biliyorsun,

Bilmediğin sahip olduğun isim."

1984'de yazmış olduğu Ricardo Reis'in Öldüğü Yıl, için şöyle demiştir Jose Saramago: "...başka bir hayatın, bir yalanın varolmasını mümkün kılıyor, dolayısıyla başka bir gerçeklik, başka bir maskede varolabilir." Bu romanda, Salazar diktatörlüğünün ve 1926'dan 1971'e kadar süren 'Estado Novo' rejiminin yerleştiği 1930'lar ele alınıyor. Arka planda Portekiz'deki milliyetçi cehalet, komşu İspanya'daki iç savaş ve Avrupa'da yükselmekte olan saldırgan faşizm yer alır. Yazar, Portekizli efsane şair Fernando Pessoa tarafından kullanılan takma adlardan biri olan Ricardo Reis hayali kişiliğini tekrar yaratır.

Yazarın dilimize çevrilen diğer eserleri:

📖 *Ressamın El Kitabı*, çev.: Şemsa Yeğin, Can Yayınları, 2001

📖 *Bilinmeyen Adanın Öyküsü*, çev.: E.Efe Çakmak, İş Kültür Yayınları, 2001

📖 *Kısırdöngü*, çev.: Soner Bilgiç, İş Kültür Yayınları, 2001

📖 *İsa'ya göre İncil*, çev.: E.Efe Çakmak, Merkez Kitaplar 2006

📖 *İncil'deki İkinci İsa*, çev.: Emrah Çakmak, Gendaş y. 2000),

📖 *Baltasar ve Blimunda*, çev.: Emrah Çakmak, Gendaş Yayınları, 2000

📖 *Yitik Adanın Öyküsü*, çeviren: Dost Körpe, Gendaş Yayınları, 1999

📖 *Lizbon Kuşatmasının Tarihi*, çev.: İpek Babacan, İş Kültür Yayınları, 2004

📖 *Mağara*, İş Kültür Yayınları, çev.: Sıla Okur, 2005

Ve, yeni yayınlanan "Ölüm Bir Varmış Bir Yokmuş" isimli son romanı. Adı bilinmeyen bir ülkede, ölüm, o güne kadar yerine getirdiği görevinden

vazgeçer, hiç kimse ölmez olur. Yaşlılığa ilişkin düşünceler, sanki insanileşme ya da bar-barlaşma eşikleri dolu. Başlangıçta, ölüm dairmiş gibi görünen, ama dikkatli okuyucunun katmanlarına nüfuz ettikçe yaşamı da hissettiği roman, giderek kahramanı, yaşamın bayağılıklarına müzikle direnen bir Viyolenselci olan, bir aşk öyküsüne dönüşür. Saramago, Körlük, Mağara, Bütün İsimler gibi, son romanını da, 1998'de evlenmiş olduğu, İspanyol gazeteci, eşi Pilar De Rio'ya armağan etmiş.

Koşullar insanca belirlenmeli

Jose Saramago'da, edebiyat, politika, felsefe, ideoloji ve tüm bir hayat birbirinden kopuk değildir. Tel örgüler yoktur aralarında, onun için hakikate sokulur usulca ve ustalıkla.

"Bence insanlık bir akıl hastalığına tutulmuş durumda ve bu hastalık onları, söylenen bütün saçmalıklara inandırıyor. Akıl, hikmet gibi unsurların süzgecinden geçirmeden ne söylenirse, ne savunulursa insanlar bunlara inanıyor, kabul ediveriyor." diyor Saramago. Bizim için neyin iyi neyin kötü olduğuna IMF ve Dünya Bankası gibi kurumların karar verdiğini, oysa onları bizim seçmediğimizi, eserlerinde de yansıttığı gibi, liberal demokrasinin sözde bir demokrasi olması sonucu başarısızlığı temelinde Avrupa'da faşizmin yükseldiğini söylüyor.

Saramago, İsrail'de, Filistin sorununa karşı çözüm arayışında ya da Amerika'nın Irak'a saldırısının yıldönümü nedeniyle gerçekleştirilen protesto eylemlerinde, Uluslararası Yazarlar Meclisi'nin girişimiyle Filistin sorununa karşı barış çağrısında bulunan yazarlar arasında.

Saramago, olağanüstü düş gücü, ironi ve kara mizahla, eserlerini yaratırken, elimizden, avucumuzdan, hayatımızdan hep kayıp gidiveren hakikate, ulaşmak için, bir ip sarkıtır, tutmak ve tırmanmak isteyenler için. Sözgelimi, Kısırdöngü'de, devrilen bir sandalyeyle son bulan bir yaşamı, sürücüsünü rehin alan bir arabayı, saldırgan kapıları ve insanlardan köşe bucak saklanan posta kutularını, park sıralarını, asansörleri anlatır. Esiri olduğumuz eşyalardan yola çıkarak, sevinç ve acılarıyla, umut ve hayal kırıklıklarıyla, yaşam denen kısırdöngüyü anlatır. Kitap, "Kutsal Aile"den (Karl Marx, Friedrich Engels) bir alıntıyla başlar:

"Eğer insanlık çevre koşullarına uymak zorundaydı, bu koşullar insanca belirlenmeli." (Can y. 5.b. 2002)

Sözlük: (TDK)

Monolog: Bir Oyunda kişilerden birinin kendi kendine yaptığı konuşma

İroni: Söylenen sözün tersini kastederek alay etme

Kara Mizah: Yalnız güldürmeyi değil, düşündürmeyi ve yergiyi de amaçlayan mizah

Maria Adelaide: Umut Tarlaları Romanının kahramanlarından, İşçi, Kadın

Metafor: Mecaz

Umut Tarlaları'ndan alıntı

“Yine Bir Mayıs'tan söz ediliyor, bu konu her yıl yeniden açılıyor, ama bu kez herkes heyecanlı, geçen yıl anlaşmaya varmak ve toparlanmak için gizlenmek gerektiği düşünülürse, sürekli baştan başlamak gerekiyordu, güvenilir kişilere yer vermek, kararsızları harekete geçirmek, korkakları yüreklendirmek, kimileri gazetelerin yazdığı gibi Bir Mayıs'ın resmi olarak kutlanmasına izin verildiğine hâlâ inanmıyor, armağan büyük olunca, dilenci kuşkuyla kapılır. Sadaka değil bu, diye açıklıyor Sigismundo Canastro ve Manuel Espada, bir Lizbon gazetesini açıyorlar, Bir Mayısın özgürce kutlanacağı yazıyor burada, tüm ülke için bir bayram günü; belleği güçlü olanlar, ya kraliyet askerleri, diye ısrarla soruyor; kraliyet askerleri bizi geçit yaparken görecekler. Günün birinde böyle bir şey yaşayacağımız kimin aklına gelirdi, sen, yaşasın 1 Mayıs, diye bağırırken, kıpırdamayan ve sesini çıkarmayan bir kraliyet taburu ha!”

Körlük'ten alıntılar

“...Korku, insanı kör eder, dedi koyu renk gözlüklü genç kız...”

“...İlk isteklerini bize dayatmaya geldiklerinde onlara gerektiği gibi davranmadık, Doğru, korktuk, oysa korku her zaman en iyi yol gösterici değildir...”

“Her seferinde biri ortaya çıkıp örgütlü kolektif bir eylem, bir kitle hareketi yapmayı öneriyor, buna kesin gerekçe olarak da sayı arttıkça gücün arttığını-bu sıklıkla kanıtlanmış bir şeydir- diyalektik düşüncenin doruğuna çıkardığı söylemle ifade edilirse, genelde birbiriyle çok zor bir araya gelen iradelerin, belirli koşullarda pekala bir araya gelebileceğini, hatta bu sayının sonsuza kadar çoğalabileceğini ileri sürüyor.”

“...oysa son zamanlardaki deneyimlerimiz, bizi körlerin değil, çeşitli körlüklerin var olduğunu söylemeye itiyordu.”

“Hepimizin üzerimizde ikinci bir ten gibi taşıdığımız, adına bencilik denen şeyden yoksun kişi henüz anasından doğmadı, o ikinci ten öylesine kalındır ki, birinci tenimiz bir evet yada hayır yüzünden hemen kanarken ona hiçbir şey olmaz.”

“...oysa kadın,Oraya gidecek olanlar yalnız erkekler olmayacak, kadınlar da gidecek aşığımız o yere, ağızımıza boşaltılanı tükürüp attığımız gibi, aşığın tüm izlerini silmek, kendimizi özgür kılmak için biz de yeniden gideceğiz dedi. Doktorun karısı bekledi, öteki kadın, sen nereye gidersen ben de oraya, gideceğim diyerek bitirdi sözlerini. Gözü siyah bantlı yaşlı adam gülümsedi, mutluluktan gülümsüyor gibiydi, gerçekten de öyleydi belki, bunu ona sormanın sırası değil şimdi, başlarının üzerinden bir şey, bir kuş, bir bulut geçmiş, utangaç bir ilk ışık filizlenmiş gibi, öteki körlerin yüzünde beliren şaşkınlığı izlemek daha ilginç.”

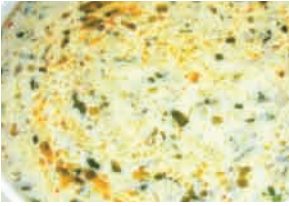
“Yeniden ayağa dikilecek, dikkatinizi çekerim, Dirilecek demedi, sözlükler bu iki sözcüğü eşanlamli gibi gösterse de anlam farkı taşıdıkları açık.”

Yoğurdu sofranızdan eksik etmeyin

Hem yazın, hem kışın mutfığımızın vazgeçilmezleri arasında yer alan yoğurdun bildiğimizden de çok faydası var. İster sıcak yemeklerin yanına, ister soğuk yemeklerin yanına garnitür olsun, isterse doğrudan yemeğin malzemesi olarak kullanılsın, yoğurdun bulunmadığı bir yemek düşünmek imkânsız. Bu tariflere birkaç katkı da bizden...

YOĞURLU YARMA ÇORBASI

Malzemeler: 1 kg yoğurt, 1 su bardağı yarma, 1 litre su, 1 yumurta, 1 yemek kaşığı un, 100 gr. tereyağ, 1 tatlı kaşığı pulbiber, maydanoz, nane, dereotu

Yapılışı: Yarmaları ayıklayıp yıkayın, bir litre suda iyice yumuşayınca kadar haşlayın. Başka bir kaptan yoğurdu, yumurta ve unu mikserle iyice çirpin. Çırpıtığınız karışımı haşlanmış yarmaya ekleyin ve kaynatmaya kadar karıştırın. Kısık ateşte beş dakika kaynatıldıktan sonra ocaktan indirin. Bir tavada tereyağı, pulbiber, ince ince kıydiğiniz maydanoz, nane ve dereotunu kızartın, çorbanın üzerine dökerek servis yapın. Afiyet olsun.

YOĞURLU SEBZE KEBABI

Malzemeler: 750 gr yoğurt, 2 adet patlıcan, 2 adet kabak, 2 adet patates, 1 adet havuç, 1 adet kuru soğan, 1 adet kırmızı biber, 3 adet domates, 1 yemek kaşığı biber salçası, 1 çay bardağı zeytinyağı, tuz, karabiber, kekik, pulbiber, maydanoz

Yapılışı: Patlıcan, kabak, patates ve havuçları halka halka doğrayın. Fesleğen, tuz, karabiber ve zeytinyağı ekleyerek iyice karıştırın. Sebze karışımını ızgarada kızartın. Kızarmış sebzeleri geniş ve hafif derince bir kaba koyarak üzerine yoğurdu dökün. Yoğurdu önceden hafifçe çırparak akışkan kıvama getirebilirsiniz. Bir tavada halka halka doğradığınız kuru soğanı domateslerle birlikte soteleyin, biber salçası, kekik ve pulbiber ekleyerek iyice karıştırın. Karışımı yoğurdun üzerine dağıtın. Biraz maydanozla süsleyin. Afiyet olsun...

ÇAY SAATI

MEYVELİ YOĞURT TATLISI

Malzemeler
1 su bardağı yoğurt
1 1/2 su bardağı pudra şekeri
2 su bardağı un
1 1/2 çorba kaşığı tereyağı
3 yumurta
1 çay kaşığı karbonat
300 gr. donmuş vişne
Şurubu için:
2 bardak toz
1/2 kg şeker
3 1/2 su bardağı su
3 çay kaşığı limon suyu

Yapılışı: Yoğurdu krema kıvamına gelinceye kadar çirpin. Daha sonra pudra şekeri, yumurta, tereyağı ve unu ekleyerek iyice karıştırın. Karbonatı da ekledikten sonra karışım eriyinceye kadar iyice karıştırın. Vişneleri de ekleyerek kaşıkla karıştırmaya devam edin. Oluşan hamuru yağlanmış fırın kabına dökün, 175 derece ısıtılmış fırında üstü pembeleşinceye kadar pişirin (yaklaşık 45 dak.). Kek hamurunun pişmesine yakın şurubu hazırlamaya başlayın. Bunun için, şurup malzemelerini tencereye koyup 10 dakika kaynatın. Şurubu sıcak haldeyken pişen kek hamuruna yedirin. Ilık hale gelince küçük parçalara bölerek servis yapın. Afiyet olsun...

YOĞURDUN FAYDALARI SAYMAKLA BİTMEZ...

- Protein yönünden oldukça zengin.
- Yoğurtta bulunan kalsiyum miktarı, süttten daha fazladır. Bu yönüyle, kemik erimesine karşı oldukça etkilidir.
- Mide ve bağırsak sindirimini kolaylaştırır, bağırsak tembelliğini önler.
- Probiyotik (bağırsaklara faydalı bakteriler içeren besinler için kullanılır) etkisi sayesinde ishal süresini kısaltır.
- Mide rahatsızlıklarına iyi gelir.
- Bağışıklık sistemini güçlendirir.
- Ağız sağlığını koruyucu etkisi vardır.
- Kan şekerini düzenleyici etkisi vardır.
- Vücuttaki kolesterol miktarının azalmasına yardımcı olur.
- Kandaki asit-baz dengesinin korunmasına etki eder.

KENDİ YOĞURDUĞUNUZ KENDİNİZ YAPIN

Eskidendi ellerimizde tencereler, sütçü teyzeyi bekler, doğruca sütü kaynatarak yoğurt çalmaya götürürdük. Şimdilerde yoğurdu marketten alıyoruz, ama güvenerek yiyebileceğimiz markalar ne yazık ki çok az. Şöyle gönül rahatlığıyla kendi mayaladığım yoğurdu yemek istiyorum derseniz, işte tarifi:

Sütü taşmamasına dikkat edecek şekilde, iyice kaynatın (miktar olarak 1 litre süt yeterlidir). Daha sonra altını söndürerek ılıtmaya bırakın. Süt (parmağınızı sokabileceğiniz kadar) ılık hale geldiğinde (fazla ılıtırsanız mayanın tutması zorlaşır) bir kase yoğurdu ılık sütle biraz sulandırın, bu karışımı ılık süttün içine ekleyerek yavaş yavaş karıştırın. Kapağını iyice kapattıktan sonra üzerini örtün. Bu şekilde oda sıcaklığında bir gece (en az 8 saat), daha sonra buzdolabında 4-5 saat beklettiğiniz takdirde, yoğurdunuz hazırdır. Afiyet olsun...

Zıpkin kuşları, deniz ve ölümsüzlük... Ve güncel dertler...

*Sisini kendi yaratan gemi
Kayıp gidiyor ayaklarımızın altından
Çırpıyor kanatlarını zıpkin kuşu
Sisin içinde
Denizde zaman yok.*

Edip Cansever

Evet, denizde zaman yok. Çünkü bir kupaşır o, karşılaşmanın kıymetini bilmeyen bencil kara insanları nereden anlayacaklar denizi ve deniz kuşlarını.

Bu yaz kötü geçti, bir yandan sıcak, bir yandan seçimler yani yalanlar, kavranılmayı bekleyen gerçeklik orada önümüzde öyle boylu boyunca uzanmışken, sahte olanın, taklitin hep kazanması, hayatımızın taklit haline dönüşmesi.

Bahçe taklidi balkonumdan bordo kırmızı sardunyalar ve saksısına isyan eden yase-minimin zarif dalları arasında bakıyorum ufka, fikirsiz siyaset, fikirsiz yaşam, fikirsiz duygular. Ne acısı acı insanların, ne yası yas, ne sevinci sevinç...

Bu ortamda demokrasiden burjuva demok-rasisinin, güçlünün zaferinden halkın iradesinin, kadınların, Kürtlerin ve sosyalistlerin temsilinden farklı renklerin zaferinin, özgürlükten sadakatsizliğin anlaşılmasından daha doğal ne olabilir?

Ama buna rağmen, durdukları yerlerde ve fikirlerde ısrar eden tarihin lokomatifleri olan insanlar da var hala ne iyi ki.

Bu yaz yaşamları boyunca hakikatin peşini bırakmamış, fikirleri uğruna zindanlara atıl-

mış, yok sayılmış, iki dostumu yitirdim. Süleyman Hoca Petrol-İş'in ve emekçilerin hocası. Uzman toplantılarında en radikal fikirleriyle yolumuzu aydınlatan, fikrinin takibini yapan ve onu kendi mecrından çıkmadan geliştiren.

Petrol-İş'e uğradığımda, ziyaret etmeden yapamadığım değerli dostum. Ölümün, ölmek demek olduğuna inanmak istemiyorum da içimde yoğun bir kimsesizlik duygusu, zaman geçtikçe derinleşen.

Ankara'nın soğuk kışında ve kuru yazında sadece fikirleriyle var olmaya çalışan, ölümlüyle herkesi vicdan azabı içinde koyup giden; çöldeki o yalnız insan, yeterince tanıyamadığım dostum.

Denizde zaman yoksa o zaman ölüm de yoktur di mi hocam?

Süleyman Bey'le konuşmalarımızda bir ortak konu olurdu hep: 12 Eylül'ün özellikle solda yarattığı erozyon. Sınıf mücadelesi, eşitlik, adalet, özgürlük gibi değerlerin, gündelik kişisel çıkar ve hırslarımıza kurban edilmesi. Ya da fikirlerimizin artık davranışlarımızı etkilememesi. En düzen karşıtı fikirleri ileri sürenlerin en düzen yanlılarından daha düzen içi yaşamaları ve davranmaları... Rekabetin, küçük çıkar hesaplarının üzerini örten sahte dostlukların, farkında olmanın insani hayal kırıklığını yaşar ve paylaşırdık. Umut onun tarafından gelen duyuydu, kötümserlik ise benim yakamdan. Son dönemlerde umudunun

örselendiğini görüyordum. Fiziksel acıların dışında değerlerimizin hesaba katılmamasının verdiği acılar da kırar "devam etme" umudumuzu. Devam etmek...

Tüm "Postmodern etik" yandaşlarına "hakkikatler etiği" ile karşı çıkan Alain Badiou Etik Kötülük Kavrayışı Üzerine Bir Deneme adlı kitabında "Devam et" der çünkü ona göre bir hakikat tanımı gereği zordur. Kendini düpedüz hiçe sayarak bir davaya adamayı içerir. Akıntıya karşı kürek çektiği, bizzat zamanın "doğal" hareketine ters yönde ilerlediği için, geliştirildiği her an çeşitli, geliştirildiği her an çeşitli aşındırıcı etkilere maruz kalır. Demek ki devam etmek hakikate sadakatin maruz kalabileceği çeşitli ve bozulma ve tükenme biçimlerini saptayıp bunlara karşı koyma yeteneğini ön gerektirir.

Bodiou bu bozulmaya "kötülük" adını verir. Kötülük her biri hakikati saptıran üç biçimden birine dönüşebilir. İ-lhanet, sürdürülmesi güç sadakatten vazgeçme 2-Aldanma bir olay taklidini, sahici bir olayla karıştırma 3-Terör, yani bir hakikatin kayıtsız şartsız iktidarını dayatma gayreti...

Hakikati kendi çıkarları kendi pozisyonlarına uygun olarak başkalarını kırıp geçiren sürekli yeniden tanımlayıp duranlar, aradıkları bütünlük içinde çırpınıp dursunlar ne gam. Biz zıpkin kuşlarının peşindeyiz değerli hocam ve hep söylediğiniz gibi yönümüz; deniz...

Sağlık kaynağı meyveler

Besin tüketirken genel olarak sağlıklı mı, değil mi sorusunu pek sormayız kendimize. Hani elinize bir ölçü aleti alıp hangi besinde ne kadar kalori var, hangi besin neye zararlı diye korku içinde yaşayın demiyoruz ama yine de beslenme ile bedensel ve ruhsal sağlık arasındaki bağlantıyı unutmayın, diyoruz.

"Kıscaktır süresi yeryüzünde bir yazın," diyordu 17. yüzyılın en büyük İngiliz şairlerinden olan William Shakespeare bir sonesinde. Mutluluklar kısa sürer anlamında söylese de şair, mısra o dönemin yazları konusunda da bilgi verir bize. Küresel ısınma sayesinde artık yazlar ilkbahardan başlıyor, sonbaharın ortalarına kadar sürüyor. Kavrulmaktan yaz mevsiminin güzelliklerinin farkına varamadığımız, şu sıcak günlerde sağlıklı ve iyi serinleticilere ihtiyacımız var. Bu iki görevi en iyi yerine getirenler ise tabii ki meyveler.

Vitamin ve mineral kaynağı olan yaz meyvelerinin yararları ise saymakla bitmiyor. Uzmanlar yaz mevsiminde de günde beş porsiyon sebze ve meyve yemeği öneriyor. Sizlere bazı yaz meyvelerini ve yararlarını hatırlatalım istedik.

ERİK

Bünyesinde B1, B2, B3, B6, A, C ve E vitaminleri, protein, karbonhidrat, selüloz ve mineral olarak da kalsiyum, sodyum, demir, potasyum ve magnezyum bulunuyor. Regl düzenleyici, idrar söktürücü ve terletici etkiler oluşturuyor.

B vitamini ihtiva eden erik, bu özelliği sayesinde sinir sistemini takviye ediyor. Sindirim sistemi üzerinde de olumlu etkisi var.

İyi bir antioksidan ve C vitamini kaynağı olarak, kalbin de dostu.

ÇİLEK

Yüksek oranda C vitamini bulunduğu gibi, yüksek tansiyon ve kolesterolü düşüren maddeler de içeriyor.

Yaşlanmaya bağlı gözde görmeyi netleştiren bölgenin dejenerasyonuna karşı koruyucu olduğu saptanmıştır.

Cilt sorunları olanlar için iyi bir meyve. Böbrek, idrar yolları ve bağırsak sorunları için birebir.

Ayrıca diş etlerini güçlendiriyor, dişlerdeki tartarı önüyor, ağız kokularını gideriyor.

KİRAZ

Kanı sulandırıyor ve temizliyor. Gut hastalığına yakalanma riskini düşürüyor.

Böbrek ve mesane yollarını kumlardan temizliyor.

Safra akışını normale döndürüyor.

Romatizma, damar sertliği ve mafsallara kireçlenmesine karşı faydalı.

İdrar söktürücü özelliğiyle böbreklerin dostu ve vücudu zehirli maddelerden temizliyor.

Vücuttaki fazla suyun atılmasıyla, dolaylı olarak zayıflamaya yardımcı oluyor.

İçerdiği mineraller ve vitaminler nedeniyle hastalıklara karşı dayanıklılığı artırıyor.

Yapısındaki bol fosforuyla sinirleri güçlendirerek sakinlik sağlıyor.

A vitamini kaynağı karoten içerdiği için de gözlerin en iyi dostu.

KAVUN

B vitamini, brom ve iyot içeren kavun, sinirleri yatıştırıyor ve kanı temizliyor.

Kolay bir uyku sağlamasının yanı sıra; damar tıkanıklığı ve kansızlığa karşı da etkili.

Açık renkli ve düz kabuklu "bal kavunu" iyi bir C, A vitamini, potasyum ve çinko kaynağı

Kavun, kalp ve böbrek hastalarının diyetlerinde sıklıkla kullanılan bir meyve.

Endişe ve uykusuzluğa iyi geliyor.

Ufak bir hatırlatma; kavunu kestikten hemen sonra tüketilmesi gerekiyor.

KAYISI

Mükemmel bir A vitamini, iyi bir C vitamini, lif, triptofan (serotonin öncüsü bir amino asit) ve potasyum kaynağı.

Beta-karoten ve likopen içeriği ve lifli yapısı sayesinde iyi bir kalp dostu olmasının yanı sıra, kansere karşı da koruyor.

Lifli yapısı sayesinde kabızlığa ve bağırsak tembelliğine iyi geliyor.

Cildi, mikrop ve mantarlardan koruyor,

güzelleştiriyor.

Gözlere parlaklık veriyor.

Kalp kaslarını güçlendirirken, safra bezlerini de temizliyor ve böbrekleri çalıştırıyor.

Sinirleri güçlendiriyor, uykusuzluğa da iyi geliyor.

Kemiklerin çok daha düzgün ve sağlam olmasında önemli rol oynuyor.

Üreme sistemi üzerinde önemli rolü bulunup, cinsel gücü artırıyor.

KARPUZ

Kalp fonksiyonlarının ve kan basıncının düzenlenmesine yardımcı oluyor.

Lif kaynağı olduğundan bağırsak hareketlerini düzenliyor.

Üre ve ürat tuzlarını temizliyor ve idrar söktürüyor.

Barındırdığı "likopen" maddesi, kalbi enfarktüs olasılığına karşı koruyor.

Bol miktardaki potasyum, böbreklerin daha iyi çalışmasını ve böylece böbrekler tarafından vücuttan sodyumun atılmasını hızlandırıyor.

ÜZÜM

Yüksek tansiyonu kontrol altında tutmaya yardımcı oluyor.

Kansızlığın tedavisinde etkili.

Böbrek ve bağırsak sisteminin çalışmasını düzenliyor.

İyi bir enerji kaynağı.

Güneş ışınları, stres ve sigara nedeniyle bozulan cildi güçlendiriyor.

Beyin hücrelerini zinde tutuyor.

Kalp ve damar sistemindeki dokulara esneklik sağlıyor.

Yaşlanma etkilerini azaltıyor.

Doğurganlıkta devrim: **Menopozu geciktiren bir protein keşfedildi**

Kadınlarda menopozu geciktirerek daha geç yaşlarda da hamile kalabilmelerini sağlayacak bir ilaç geliştirildi.

Yumurtanın ömrünü uzatan bir protein keşfeden İngiliz uzmanlar, böylece kadınların 40'lı yaşlardan sonra anne olmasının kolaylaşacağını vurguluyor. İlacın piyasaya çıkmasının birkaç yılı bulması bekleniyor.

İngiltere'de düzenlenen bir konferansta, "doğurganlıkta devrim" olarak nitelendirilen buluşu kamuoyuna duyuran Prof. Robert Winston, kadınlarda yumurtanın ömrünü uzatıp menopozu geciktiren, böylece 40'lı yaşlarda da çocuk sahibi olmaya olanak sağlayan ve bir hap ya da enjeksiyon şeklinde uygulanabilecek bir protein bulduklarını belirtti.

Bu buluşun yaşamlarının ileri dönemlerindeki ço-

ması kadınlarda hamile kalmayı imkânsız ya da çok riskli hale getiriyor.

Uzmanlar, keşfedilen proteinin menopoz dönemi sıkıntılarını gidermek için uygulanan ancak kanser riski taşıyan hormon tedavisinin yerini alabileceğini de düşünüyor.

Londra Kadın Doğum Merkezinin yöneticisi David Hodgson da, bu ilacın kadınların yaşamında büyük bir etkisi olacağını belirtirken, şimdilik bu ilacın deneme aşamasında olduğunu, güvenli bir şekilde kullanılabilmesi için daha zamana ihtiyaç olduğunu, piyasaya çıkmasının birkaç yıl alacağını söyledi.

cuksuz kadınlar için yeni bir umut olduğunu söyleyen Prof. Winston, yumurtaların yaşamlarını uzatan bu protein sayesinde kadınların daha sağlıklı olacaklarını ve menopozun da risk almaksızın geçiceceğini kaydetti.

Menopoz döneminde, kadınlık hormonu olarak da bilinen östrojen üretiminin düşmesi ve yumurta sayısının azal-

Migrene aspirin

Tıp dünyasında yürütülen araştırmalar 250'nin üzerinde baş ağrısı çeşidi olduğunu gösteriyor. Gerilim tipi baş ağrısı ve migren ise tüm dünyada hem kadınlarda, hem de erkeklerde en sık rastlanan baş ağrısı çeşitlerinden biri olarak biliniyor. 30 ile 39 yaş arasında daha sık görülen migren, yaşam kalitesini etkileyen sorunları da beraberinde getiriyor. Şiddetli migren atakları kimi zaman ağrı çekenleri işinden alıkoyabilecek düzeye bile ulaşabiliyor.

Tüm dünyada önemli ekonomik kayıplara neden olan migren hastalığının tedavisi ile ilgili önemli bir araştırma 13. Uluslararası Baş ağrısı Kongresi'nde gün ışığına çıktı. Alman Essen Üniversitesi Nöroloji Bölümü Başhekimisi Prof. Hans Christoph Diener'in gerçekleştirdiği klinik araştırmalara göre 1000 miligram yani iki tablet Aspirin migren ağrılarını dindiriyor. Prof. Dr. Diener, Aspirin'in etken

maddesi asetilsalisilik asidin'in (ASA) migren ataklarına karşı mücadelede triptan grubu ilaçlardan sumatriptan kadar etkili olduğunu ve alındıktan 2 saat sonra etkisini gösterdiğini açıkladı. Prof. Dr. Diener'in gerçekleştirdiği

araştırma sonuçlarına göre sese ve ışığa karşı hassasiyet ve bulantı gibi migrene eşlik eden semptomların hafifletilmesinde de ASA etkili olabiliyor.

100 yılı aşkın süredir tıp dünyasının hizmetinde olan Aspirin daha az yan etkisi olması ve ekonomik oluşuyla da migren tedavisinde öne çıkıyor. Essen Üniversitesi'nde çalışmalarını sürdüren Prof. Dr. Diener, damar hastalıkları olan ve bu hastalıkla bağlantılı risk faktörlerini taşıyan hastaların özellikle, ASA'dan dolayı önemli bir avantaja sahip olduklarını, triptanların bu gibi durumlarda kullanılmaması gerektiğini belirtiyor. Prof. Dr. Diener, Aspirin'in migrenin tedavisinde hastaların güvenle kullanabilecekleri etkili bir ilaç olduğunu belirtiyor.

Eğer egzersiz için yeterli zamanınızın veya enerjinizin olmadığını düşünüyorsanız, bu bahanelere son vermenin vakti geldi.

**Novamed grevi birinci yılına giriyor.
Uluslararası Kimya, Enerji, Maden Genel İşçi
Sendikaları Federasyonu'nun
(ICEM) Kadın Komitesi,
25-26 Eylül 2007 tarihleri arasında,
Novamed grevcileriyle dayanışma amacıyla
Antalya'da olacak.
Antalya'da emeğin, direnişin, dayanışmanın
bayrağını hep birlikte yükseltelim.**